

1

16 כו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה:
 כז את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה
 אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום:
 כח והקללה אם לא תשמעו אל מצות יהוה
 אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה
 אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר
 לא ידעתם: כט והיה כי יביאך יהוה אלהיך
 אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונתתה
 את הברכה על הר גזרים ואת הקללה על הר
 עיבל: ל הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא
 השמש בארץ הפנועני הישב בערבה מול הגלגל
 אצל אלוגי מרה: לא כי אתם עברים את הירדן
 לבא לרשת את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן
 לכם וירשתם אתה וישבתם בה: לב וישמרתם לעשות את כל החקים
 ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום: יב א אלה החקים
 והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבותיך
 לך לרשתה כל הימים אשר אתם על האדמה: ב אבד תאבדון
 את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם
 את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן:

כו חזי די אגא יתב קדמיכון יומא דין
 ברך וילטיין: כז ית ברך די תקבלון
 לסקודיא די אלקכון די אגא מספר יתבון
 יומא דין: כח וילטיא אם לא תקבלון
 לסקודיא די אלקכון ותסטון מן ארמא
 די אגא מספר יתבון יומא דין למתה בטר
 טעות עממא די לא ידעתון: כט ויהי
 ארי זלגה יי אלקה לארעא די את עלל
 תמן למירתה ותתן ית מברכא על טורא
 דגריזין וית מלטטא על טורא דעיבל:
 ל הלא אגון בעברא דירדנא אחורי ארז
 מעלגי שקשא בארעא כגענא דיתב
 כמלשא לקבל גלגל מספר מישרי מרה:
 לא ארי אתון עברין ית ירדנא למעל
 למירח ית ארעא די אלקכון יתב לבון
 ומירתון יתה ומיתבון בה: לב ותשרון
 למעבד ית כל קמיא וית דיניא די אגא
 יתב קדמיכון יומא דין: א אלון קמיא
 ודיניא די תשרון למעבד בארעא דיתב יי
 אלקה דאבתהון לה למירתה כל יומיא די
 אתון קמין על ארעא: ב אבד תאבדון
 ית כל אתרא די פלחו תמן עממא די
 אתון ירתין יתהון ית טעוהון על טורא
 כמא ועל רמתא ותחת כל אילן עבוף:

לכם וירשתם אתה וישבתם בה: לב וישמרתם לעשות את כל החקים
 ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום: יב א אלה החקים
 והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבותיך
 לך לרשתה כל הימים אשר אתם על האדמה: ב אבד תאבדון
 את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם
 את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן:

רשי

אחרי כל מקום שנאמר אחרי מופג הוא: דרך מבוא השמש. להלן מן
 הירדן לנד ד מערב ועטס המקרא מוכיח שזה שני דברים שנגקדו בשני טעמים
 אחרי נקוד בפסוק ודך נקוד במשפל והוא דגוש ואם היה אחרי דרך דגור
 אחד היה נקוד אחרי נמשרה בשורף הסוף ודך בפסוק ודך מוקם שם
 הגלגל. נקוד מן אלוגי מורה. שם הוא שנאמר עד מוקם שם
 עד אלון מורה: (יא) כי אתם עוברים את הירדן וגו'. נכס ח של ירדן
 יהיו סימן נדיכס שצוולו ומירשו את הארץ: (ב) אבד תאבדון. אבד ותאבד
 מאבדון מלאן לעוקר עבודת כוכבים שרין לרשע אחריה: את כל המקומות
 אשר עבדו שם וגו'. ומה מאבדון מהס את מ אליהם אשר על הכרס:

עיקר שפתי חכמים

א לכל לא הכרס והקללה המנוחה כפי בקומו וכי כי טבל: ב היה זה ידעו כי אשר נאמר על הדבר אשר כי נפשו ה' וכמו שדבריו נז"ל אשר נאמר שפתי חכמים ומהו אבדון קרין על שגשו
 וכן אשר ישר עשרה סוף ששנת והנה בקללה חסיד והקללה אם לא תשמעו ונכרעה כחוב אשר בשמנו ולא כעוב אם משמעו וזה שכתב רש"י על מנת אשר תשמעו כי כזה יתפח ה' ולכן אמר אשר: ג כי הנכרה
 נמרה על רשעי השומרים את מות ה' והקללה על ראש העוברים עליהם לכל המערים חס הלוים וכן נגד הר גריזים כדכתיב בני מרה (כ"ו י"ב) אשר על הר גריזים עמדו ששה שבטים ועל הר עיבל עמדו ששה
 שבטים והלוים עמדו בסוף. ופנו שנייה נגד הר גריזים וסחחו בצרכה. והח"י כפס שנייה נגד הר עיבל וסחחו בקללה וכמו"ש רש"י אשר זה: ד ודכ מלא אחרי אל הירדן הנאמר לפניו: ה פי כי אחרי הוא
 משגל ומוק זה כותן אחרי ימים רבים או צמקום אחר מרחק רב. אכל אחר עלי ירדן כפסוף אינו משגל הדבר הרבה: ו ולפי"ו נא שני הארץ על המוקם. האחד הוא אחרי הירדן על המוקם. ושני דרך מנה
 השמו לנד מערב ולא מערב אחר. ולכן נא הטעמים על אחרי בפסוק אשר הוא משפטי וכן דרך יומיכ אשר בלשון רש"י בקרא משפיל והוא ג"כ משפיק. אבל אם נפרש כי אחרי נמשך אל דרך היה נקוד להטעמים
 אחרי דרך כמסקן פסוק אשר הנהפן הוא משת. רש"י קורא להפסן שופר הפסן. ודרך היה נקוד להיות רפה כמשפט אוחיות גר"ד כמ"ה אשר ידפו אחרי אוחיות אחרי"י אשר למנוה בעצם משת: ז אכל לא
 כמו בכל מקום מורה רק מול נגד ונש אף כי קרוב הוא כי היה קרוב רק לאלוגי מורה אכל רמז מהגלגל: ח ולכן לא אמר עקרה כי הובלו לנשא את הארץ: ט וימכרו את המקומות מן המקומות זה אליהם
 הנאמר נקוד המקרא כי המקומות לנד לא יכל איש לאבדם:

ראו אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה

2

פת נצמיתא וציצא וציפר שקפא ונצא
 לזניה: טו וקניא וקפופא וכותא:
 יז וקמא וירקקא ושלוי נזנא:
 יח וקוריתא ונבו לונה וננר טורא
 ועשלא: יט וכל וקשא דעופא מסאב
 הוא לבון לא ותאקלון: כ פל עופא דכי
 תיקלון: כא לא תיקלון כל נבילא לחותב
 ערל די בקרויף תתנה ותיקלנה או תתנה
 לבד עממין ארי עם קדיש את קדם יי
 אלקה לא תיכול בשר בתלב: כב עשרא
 תעשר ית פל עללת זרעה דיופוק חקלא
 שקא בשתא: כג ומיכול קדם יי אלקה
 באתרא די יתרעי לאשראה שכנמיה תמן
 מעשר עבורך חמדה ומשקו ובכורי תורה
 וענף בידל דמילך למדחל קדם יי אלקה
 פל יומיא: כד וראי יספי מנה ארסא ארי
 לא תכול למטליה ארי יתרחק מנה ארסא
 די יתרעי יי אלקה לאשראה שכנמיה תמן
 ארי דברכה יי אלקה: כו ותמן בכספא
 ותצור כספא בידך ותהך לאתרא די יתרעי
 יי אלקה פיה: כז ותמן כספא בכל די
 יתרעי נפשך בתורי ובענא ובחמר חדת
 ועמיק ובכל די תשאאלך נפשך ומיכול
 תמן קדם יי אלקה ותמני את ראנש
 ביתך: כח ולנאה די בקרויף לא תשקנניה
 ארי לית ליה חלק ואחסנא עמך:
 כח מסוף חלת שנין תפך ית פל מעשר
 עללתך בשתא ההיא ותצנע בקרויף:
 אה"ה 1234567

ואת התחמם ואת השחף ואת הנץ למינהו:
 טו את הפוס ואת הינשוף והתנשמת: יז והקאת
 ואת הרחמה ואת השלך: יח והחסידה והאנפה
 למינה והדוכיפת והעמלף: יט וכל שרץ העוף
 טמא הוא לכם לא יאכלו: כ כל עוף מהור
 תאכלו: כא לא תאכלו כל נבלה לגר אשר
 בשעריך תתנה ואכלה או מכר לנכרי פי עם
 קדוש אתה ליהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב
 אמו: פ (חמישי) כב עשר תעשר את כל תבואת
 זרעה היצא השדה שנה שנה: כג ואכלת לפני
 יהוה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם
 מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך
 למען תלמד ליראה את יהוה אלהיך כל הימים:
 כד וכי ירפה ממך הדרך פי לא תוכל שאתו
 כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
 לשום שמו שם פי יברכה יהוה אלהיך: כה ונתתה בכסף וצרת הכסף
 בידך והלכת אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו: כו ונתתה הכסף
 בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן וביון ובשכר ובכל אשר תשאאלך
 נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך ושמת אתה וביתך: כז והלוי
 אשר בשעריך לא תעזבנו פי אין לו חלק ונחלה עמך: כח מקצה
 שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת

רש"י

(יז) שלך. השלה דגים מן היס: (יח) דוכיפת. הוא מרגול הבר ובלע"ו
 הרופ"א (אופיעהאן) וכרנלחו כפולה: (יט) שרץ העוף. הם הנמומים הרוחמים
 על הארץ כגון זבובים וזרעים ומגבים טמאים הם קרויים שרץ: (כ) כל עוף מהור
 תאכלו. ולא את הטמא כל ליתן עשה על לא העשה וכן נבהמה אומה מחלבו ולא
 נבהמה טמאה ולא הבא מכלל עשה לעבור עליהם בעשה ולא העשה:
 (כא) לגר אשר בשעריך. גר מוטע שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל
 נבלות: כי עם קדוש אתה יי. קדש את עמך כמות לך ת דברים המומרים
 ואחרים נוהגים בהם איסור אל תמירם נפיהם: לא תבשל גדי. שלשה פעמים
 פרט למה ולשפות א ולבהמה טמאה: לא תבשל גדי וגוי: (כב) עשר
 תעשר. מה ענין זה אלל זה אמר להם הקב"ה לישראל לא תגרמו לי נשאל גדיים
 נ של תצוה עד שהן צמעי אמתיהן שהם אין אחס מעשרים מעשרות כראו

עיקר שפתי חכמים

ח כי לגלי לזולו עק וטומאה לא שייך הלשון כי קדוש אדם: א זה מביח מדכתיב ג' פעמים גדי כל למעט חיה ועופות ובהמה טמאה. אלל נבהמה טמאה נכללת באיסור גדי ומהם דכתיב נבהמה שלם פעמים
 אזהרה ו מוכיח כי כל על איסור חילול ועל איסור חילול ועל איסור חילול: ב ר"ל הנרעוים על תצוה עד שהם נשכלים: ג ר"ל אל לא מניחו נטרשים יכלו פרי העץ: ד ויהי מן היסן על המדש: ה וכן
 לא תוכל שמתו כי יהיה מרובה מכרם ה': ו לפקוד מים ומלח כמתיין וסעריהם גדולי מאהרי וכן לאסוקי דגים ששים גדולי קרקע: ז וימו שאמר אפי"ו חקפה שלש גשים מוציא אל כל מעשר וגוי ואלו היא וגוי:

למכירת

אוצר החכמה

ספר

נועם אלימלך

אוצר החכמה

זה החיבור אשר חיבר ה"ה הרב המקובל החסיד המפורסם איש אלקים קדוש יאמר לו אשר מעייניו יוצא הוצה ותורתו אמונתו תורת אמת על חמשה חומשי תורה כאשר עיניכם תחזינה מישרים גם כמה ליקוטים על פסוקים וגמרות ודרשים מיוסדים על אדני פז להורות לעם ה' דרך ה' את המעשה אשר יעשון

נדפס לראשונה בלעמבערג בשנת תקמ"ח לפ"ק
וכעת יצא לאור מחדש
ברוב פאר והדר
ע"י

ספר
אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם

ירושלים ה'תשס"ח

4

אשר יבחר לשכן שמו שם ר"ל שיהי רחוק בעיניך שתוכל לפעול כנ"ל שישכון השי"ת ב"ה בעולמו במלכותו * תדע הסיבה שהביאך לחשוב זאת הוא מחמת * כי יברכך ד' בממונך ובכל טובך * ונתת בכסף ר"ל ולא נתת כל מחשבותיך רק בממונך ואמר הכתוב זאת העצה וצרת הכסף דאיתא בגמ' אין מחללין מעשר שני על אסימון אלא על כסף שיש בו צורה וזהו וצרת הכסף שתעשה צורה קדושה על הכסף * בידך אשר ברשותך והלכת אל המקום כו' ר"ל ותלך עם ממונך בדרכי השם אשר יבחר ד' בו * ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך פי' שתעשה עם ממונך דברים שהנפש מתאוה ולא הגוף העכור החומד ומתאו' לתענוגי והבלי עול' אלא תרבה בצדק' כפי יכולתך וחטאך בצדק' פרוק: בבקר ובצאן כו' ר"ל רמז שתרכ' בצדק' לכל הן לפשוטי עם והן לצאן הוא צאן קדשים וכיין ובשכר רמז לת"ח ע"ד שאמרו חז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של ת"ח יין * ובכל אשר תשאלך נפשך ר"ל וכן בכל דבר תראה שלא יהא שום תאוה חיצונית רק מה שישאלך נפשך * אז ואכלת לפני ה' כו' תזכה לעשות מצות ה' ככל הצדיקים כנ"ל וק"ל * L

7אז יאמר עשר תעשר כו' דהנה צריך האדם לעבוד את הבורא ב"ה במעש' ובמחשבה דהיינו בכל מצוה ומצוה שעושה צריך לעשות המעשה בקדושה עם המחשבה * וזהו עשר תעשר רמז להקדושה צריכה להיות כפול בשני אופנים דהיינו במעש' ובמחשבה * את כל תבואת זרעך רמז לכל כללות המצות נקראים תבואות * זרעך פי' לפי הזריעה שלך

לעשות מצות הרבה * ולערב ר"ל גם אם חלילה יהי לך ערב ולילה שאין לך בהירות וקדושה ודביקות אעפ"כ אל תנח ידך. אל תתיאש ותתאמץ לעשות מצותיו ית"ש *

7נחזור לענינו את כל תבואת כו' היוצא השדה פי' כל המצות היוצאים בהשדה העליונה הוא שדה תפוחים ששם הוא שורש המצות וריח הטוב העולה מהמצות שם הוא * וזה שאמר יצחק אבינו ע"ה ראה ריח בני כריח השדה אשר-ברכו השם ר"ל שאני רואה שהריח הטוב למטה כמו ריח העליון חקל תפוחים: שנה. שנה: ר"ל שכל מצוה ומצוה עולה אל עולם המיוחד לה * שנה בגימטרי' ספירה * ואכלת לפני ה' אלקיך דהנה אנו אומרים ברוך אתה ד' אלהינו היינו שמתחילי' אנו אומרים שהוא אלקינו ואח"כ אנו ממשיכים את הבורא ב"ה לעולם הנקרא בשם מלכות ולשכן את שמו ית' * במקום אשר יבחר בו וזהו שאומרים מלך העולם * וזהו ואכלת דעשיית המצוה נקרא אכילה שהוא התענוג והדביקות * לפני ד' אלקיך כנ"ל שהוא אלקינו * במקום אשר יבחר לשכן שמו שם פי' ואח"כ תכוין לפעול להמשיך ולשכן את שמו ית' בהיכל קדשו כנ"ל שהוא מלך העולם: מעשר דגן כו' למען תלמד ליראה כו' כל הימים פי' ע"ד שכתבתי לעיל שגם בעשותך כל מצות ד' תחזיק עצמך שעתה התחלת להרגיל עצמך ביראת השם ככה תעשה כל הימים: 7וכי ירבה ממך הדרך ר"ל אבל אם יהי דרכי השם רב וגדול בעיניך באומרך כי לא תוכל שאתו שכלתי אפשרי לעמוס עליך המשא הזאת * כי ירחק ממך המקום

5

אבל מי שמקרב עצמו להבורא ב"ה ע"י מעשיו אזי השי"ת קרוב אליו וקרוב אליך הדבר בפיו ובלבדך לעשותו וכל אשר תעשה לעבודתו ית' יהי מעט בעיניך ואמר הכתוב מי שקשה עליו עבודתו ית"ש אזי זאת העצה היעוצה * ונתת בכסף ר"ל שתתן עצמך אל הכסף שתתקן את מעשיך ע"י הכסף בנתינת צדקה * וצרת הכסף פי' ותראה שתעש' צורה על הכסף אשר תקח בידך דהיינו בידים טהורות מגזל וגניבה ושאר דברים אסורי' אזי כשתקח הכסף באופן הנ"ל מיד תעש' עליו צורה קדוש' שתשרה קדוש' על הכסף הזה * והלכת אל המקום אשר יבחר ד' כו' ר"ל ע"י הכסף הזה תוכל לילך אל המקום אשר יבחר ד' בעבודתו ית' * ואז ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך ר"ל אחר שתתנהג עצמך בכספך בקדוש' כנ"ל אז גם אם תתן הכסף בכל תאוות נפשך בבקר כו' ובכל אשר תשאלך נפשך ר"ל שלא יהיו אז התאויות אצלך תאוות ממש מתמדת ועיקר רק כעין שאלה יהי' אצלך כדבר הנשאל לאדם שהוא מחזיר את השאלה ואינו שלו כן לא יהיו התאוות אצלו רק כשאלה ותלך ממנו התאוה מיד וק"ל *

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך נראה לפרש דאיתא בגמרא ההולך בדרך ואין עמו לוי' יעסוק בתור' * ונוכל לומר שרמזו לנו בזה איך לעשות להתנהג ולילך בדרכי השם ית' דהנה הצדיק גמור והקדוש אשר כל מחשבותיו טהורים צלולים בצחצחות גמור והולך תמיד בדבקות וקדוש' וגם כשמדבר עם בני אדם נרא' כמדבר דברים גשמיים אבל באמת כל מחשבותיו להבורא

כמשל מי שזורע תבואה נקי' בלי פסולת אזי מצמיח ג"כ תבואה נקי' * ומי שזורע תבואה מעורבת עם פסולת אזי עולה ומצמיח ג"כ התבואה מעורבת עם פסולת כן במצות האדם אשר עושה יש שעושה בלי שום תערובת סיג ופסולת * ויש שעושה המצו' בתערובת כל אחד לפי בחינתו ואמר הכתוב שצריך אתה לעשות בקדוש' כל תבואת זרעך במעשה ובמחשב' כנ"ל * היוצא השדה ר"ל שהמצוה יוצאת ועולה אל השדה העליונה הוא שדה תפוחים כידוע: שנה שנה רמז שכל שנה ושנה צריך האדם לעבוד הבורא ב"ה בבחינה יתירה בהתגברות קדושה * או יאמר היוצא השדה שנה שנה רמז שפועל ע"י המצוה שהש"י יוצא מעולמו העליון אל העולמות התחתונים הנקראים שנה וגם האדם מעל' את נשמתו למעלה * וזהו שנה שנה כפול * ומלמד אותנו הכתוב דרכי השם שנלך בעבודתו ית' היינו ואכלת לפני ה' ר"ל שתתנהג באכילתך שיהי' הכל לפני השם דהיינו בקדושה * ומפרש הכתוב מעשר דגנך כו' פי' שצריך האדם לדמות לעצמו כאלו אוכל מעשר או בכורות קדשים כמו שהי' הלוי והכהן אוכלין בפרישות גדול ובקדוש' גדולה כן תעש' שיהא דומה בעיניך כאלו הוא תרומה או מעשר * למען תלמד ליראה ה' כו' ר"ל ע"י תרגיל את עצמך שתבא לך יראה שלימה מהבורא יתעלה * וכי ירבה ממך הדרך ר"ל אם רב הוא ממך עבודת הבורא ב"ה ותאמר בלבך כי לא תוכל שאתו שקשה עליך מאד והרבה בעיניך עבודתו ית' אמר הכתוב תדע כי ירחק ממך המקום ר"ל זה הוא מחמת שהמקו' ב"ה רחוק ממך:

ס פ ר

הודאים בשדה

אוצר התכנות

על חמשה חומשי תורה ורמזי ימים נוראים ושלש רגלים
ואיזה ליקוטים ודרושים.

אה"ח 1234567

אשר איזן וליקט איש הי רב פעלים כבוד אדמו"ר תפארת
ראשינו היה הרב הנאון אסתי אי"א אספקלריא המאירה
לו נפתחו שערי אורה בוצינא קדישא. חסידא ופרישא.
בנגלה ובנסתר ידיו רב לו הספורסם בכל קצוי ארץ
נשיא הלוי קדוש יאמר לו כקיש

בויה ראובן הלוי הורוויץ וצלהיה

אביד דקיק דזארנאווצא זייע.

הי תלמיד לאיש אלקים קדוש ונורא בעל נועם אלימלך וצללהיה
כמבואר בהקדמה שני.

והספר הוא מלא חסידות בדרך תלמידי בעל שם טוב ז"ל ומבאר
כל דבר באר היטב פלאי פלאות שיוכל כל איש להבין.

הוכח לביהר"ם פעם שנית בהשתרלותו והשגחתו בעור צור ישועתי מנחם
טאנדיל בלא"א הרב החסיד בנש"ק וכו' מ"ה אליעזר ירוחם ז"ל הכ"ט

אוצר התכנות
אה"ח 1234567

7

גבולך שיכי' דעתך רחבה ואמרת אוכלב צמר כי תאוב נפשך לאכול צמר ר"ל שחדש צבירור
 כי החלום שלך אינה מכה האוב חילוני' רק הנפש הקדוש מחליט לתקן שורש נפשו המעוטף
 במאכל כג"ל אז אין אחי' לריך לשבר החלום בחלום המאכל וז"ש בכל אות נפשך
 חלול צמר וזה כוונת רש"י ז"ל כי ירחיב כו' למדע תורם ד"ח שלא יחלום אדם לאכול צמר
 אלא מחוך רחבה ידים ועושר ר"ל כי אין עני' אלא בדעת ולריך בלדע המחלום לשכח
 היעב שיכי' חלוחו מלד הקדושה ולריך שיכי' לזה עשיר בדעת והבן היעב וז"ש דכמע"ס
 לדוד כ' אורי וישעי. שאני המיד בקדושה ומשבר כח החלום ואם תאמר מאין יכי'
 לי חיות ע"ז קאמר כ' מעוז חיי ממי אשחר ר"ל שהוא עיקר החיות וא"כ עוב לי
 לדבק אליו ית' וזכר אני מוסיף חיות ואני שבע יותר מע"י חכמה כג"ל ואכלת ושבעת
 כו' ואם אני בצחוקה זו בקרוב עלי מרעים שהם חילוני' וקליפות לאכול את צמרי ר"ל
 צמעה שאני אוכל צמר הם מחקרבים אלי כמדריעים והלוי' שאכלו בחלום גופניות
 כבא משרשם והם לרי ואויבי לי אכל אני מחנבר נגדה ואדרבה אני אוכל בקדושה ואני
 מעלה בנילונים שהוא חיות הקליפות וכשאני מעלה בנילוני' מן השבי' שלהם אני גורם להם
 רעה וז"ש המה כשלו ונפלו והבן היעב. או יאמר נפש דוד שהיא כנסת ישראל אומרת ה'
 אורי וישעי כ' מפוז חיי ע"ד לא חמות בגלות כי אחי' ועיקר בגלות ואשפרה מעשי
 יה הם בנילונים להאירם מלשון ספיר בקרוב עלי מרעים הם הקליפות לאכול את צמרי
 הם ישראל שהם לבושים אל כנסת ישראל ע"ד עור וצמר תלבישי לרי ואויבי לי כי
 בכל ארצם לו לר אכל המה כשלו ונפלו שמבואר בזהר דוחקא דישאל בגלות ממחר בגלולה
 והרעה שהם עושים לישראל שהם צמרי הוא נפילה של החילונים והבן היעב :

76

ובי ירבה ממך הדרך בי לא אוכל שאתו כי ירחק ממך המקום. נודע כי המליח
 ומעשים טובים נקראים דרך כמאמר דכמע"ס דרך מלוחך ארון כי תרחיב לבי
 וי"ל כי נודע בספרים אם האדם חושב שעשה המלוא בשלימות ומחוך כך בא לידי פני'
 וגלות אזי ידע צבירור שלא עשה כלום רק כשימלא איזה חסרון בהמלוא שעשה וע"ז בא
 לידי הכנעה ושפלות בחשבו החסרון שבמעשיו וע"ד הל"ה אם המלוא גדולה בעיניו אי"כ
 דבר גדול לא יכול לעוף ולעלות למעלה אבל אם המלוא קטנה בעיניו הוכל לעלות למעלה
 ח"כ דכמע"ס דרך מלוחך ארון לשון חרון גולגלתו כמזכר בדברי חז"ל שהוא לשון שזירה
 וכמוהו רבים ור"ל שהמלות שאני עושה לריך אני לשבר אותם ולחשוב תמיד החסרונות
 שבהם כי תיירא אני כי תרחיב לבי ח"ו בגלות ופני' לזה לריך אני למלוא חסרון בהמלות
 וזכר אני נכנע ושפל כג"ל ח"ש ובי ירבה ממך הדרך ר"ל שתחשוב שעשית מלות הרבה
 והם גדולים ושלמים אז חדע נאמנכ כי לא אוכל שאתו ר"ל שלא הוכל להגביהם להעלותם
 למעלה כי ירחק ממך המקום כי ע"י המחשבה שעשית מלות הרבה באה לידי פני'
 וגלות וגדלות וכתוב גבש עינים ורחב לבב אותו לא אוכל והמקום צ"כ רחוק ממך
 ח"ש כי ירחק ממך המקום צ"כ וק"ל :

כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקניכם מכל שבטיהם לבוא את שמו שם לשכני
 תדרשו ובאת שמה. ע"ד שפרשתי פסוק אשרי יושבי ציהך עוד יכלוך סלח נודע
 צמם הבטעי' האדם דכין אותו בכל היכל וכיכל ר"ל כי הדיבור של האדם הוא היכל
 לכש"י ודין את האדם בכל דיבור אם הוא כהונן. וי"ל ליתן עעם למח נקרא דיבור
 היכל כי נודע כי יש באדם דיבור וקול ומחשבה והדיבור הוא נגד שם א"ד והקול הוא נגד
 שם הוי' צ"כ והמחשבה למחי' את כולם והבן נמלא הדיבור בא משם א"ד גי' היכל
 והבן רק לפעמים באים מחשבות זרות ומבלבלו ר"ל ויש תקנה לזה שהאדם ימלא עצמו
 ונר"ן שלו אל חוך החיבה והדיבור האותיות גדולות מאד כי כל העולמות נבראים
 באותיות וא"כ כשהאדם הוא מלמלם בתוך הדיבור יכול לדבר במחשבה עכורה והבן

ח"ש

הפטרות ראה ישעיה סימן נ"ד

עניה סערה לא נחמה הנה אנכי מרפין בפרך אבניך ויסרתוך בפפירים: ושמתי ברכך שמשותך ושעריך
לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ: וכל בנך למוצי יהוה ורב שלום בנך: בצדקה תפונני רחמי מעשק
כי לא תיראי וממחמה כי לא תקרב אליך: הן גור יגור אפס מאותי מיגור אתך עלך יפול: כתיב הן הנה
אנכי בראתי חרש גפח באש פתח ומוציא כלי למעשהו ואנכי בראתי משחית לחבל: כל כלי יוצר עליך לא
יצלח וכל לשון תקום אתך למושפט תרשעו זאת נחלת עבדי יהוה וצדקתם מאתי נאם יהוה: הוי כל צמא
לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחלב: למה תשקלד כסף
בלוא לחם ויגיעכם בלוא לשבעה שמעו שמעו אלי ואכלו טוב ותתענג בדשן נפשכם: המו אזנכם ולכו אלי
שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים: הן עד לאומים נתתיו נגיד ומצוה לאמים:
הן גוי לא תדע תקרא וגוי לא ידעך אליך ירוצו למען יהוה אליה ולקדוש ישראל פי פארה:

דברים טז שופטים

אונקלוס

יח דינין ופרענין תמצי לה בכל קרויה די
?? אלקה יהב לה לשבטיה וירוננין ית עמא
דיין דקשוט: יט לא תצלי דין לא
תשתמודע אפיין ולא תקבל שחדא ארי
שחדא מעור עיני חפיימין ומקלקל פתגמין
תריצין: כ קשטא קשטא תרי רדיף בדיל
דמיחי ומירת ית ארעא ו?? אלקה יהב לה:
כא לא תצוב לה אשרת כל אילן בסטר
מדבחה ו?? אלקה די מעבד לה: כב ולא
תקים לה קמא די סני ?? אלקה א לא תבוס
קדם ?? אלקה תור ואמר די יחי בית מוקא
כל מדעם ביש ארי מרחק קדם ?? אלקה
הוא: ב ארי ישקחכ בניה בחדא מקרויה
ו?? אלקה יהב לה גבר או אפתא די יעבד

יח שפטים ושופטים תתן לה בכל שעריך אשר
יהוה אלהיך נתן לה לשבטיה ושפטו את העם
משפט צדק: יט לא תטה משפט לא תביר פנים
ולא תקח שחד פי השחד יעור עיני חכמים
ויסלף דברי צדיקים: א צדק צדק תרדף למען
תחיה וירשת את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן
לה: ס כא לא תפטע לה אשרה כל עין אצל מזבח
יהוה אלהיך אשר תעשה לה: כב ולא תקים לה
מצבה אשר שנה יהוה אלהיך: ס יז א לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה
אשר יהיה בו מום כל דבר רע פי תועבת יהוה אלהיך הוא: ס
ב כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לה איש

רשי

יח) שופטים ושופטים. שופטים דיניים הסוקים את הדין: ושופרים. הרודין
את העם אתר מנוחם שמכין ודופקין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין
השופט: בב"ש שעריך. ככל עיר א ועיר: לשבטיה. מוסב על חמן לה.
שופטים ושופרים חמן לה לשבטיה ככל שערין אשר ה' אלהיך נתן לה:
לשבטיה. מלמד שמוטיבין דיין לכל שבת ושבת ב וכל עיר ועיר: ושפטו
את העם וגוי. מנה דיין מומחים וצדיקים לשפוט זקק: (יח) לא תטה
משפט. כמשמרו: לא תביר פנים. אף כשעת הטענות אזהרה לדין שלא יהא
כך לזה וקשה לזה נ אחד עומד ואחד יושב לבי ששכוחה שהדין מוכד את
הכירו מסתמין טענותיו: ולא תקח שחד. אפילו ד לשפוט זקק: כי השחד
יעור. משקבל שחד ממנו אי אפשר שלא יטה את לבו אלנו להפך נוסחו:

עיקר שפתי חכמים

א כי לכל עיר ה' עבר ובעבר העיר יסכו השופטים: ב ואלו היתה עיר אמת וכו' שופטים וכו' שבת אחד אשר נר הכרזה עירוח לדין שופטים לכל עיר ועיר: ג זה לפני גמר
השפט לכל נשמות על כשפט ע"ן הוי"ו הכחז ולא חטא משפט: ד כי לשפוט משפט את אסור גם כלו שחד בשביל ולא חטא משפט: ה וקפדת דברי צדיקים זה דברי המורה אשר משפטיה צדיקים:
ו ולו נתבט שמי פעמים זקק: ז כי למען חמיה חינו מוסב על זקק זקק מרוץ אף על שופטים וקוטריו: ח כי על העבירה מחזירים הם בכלל כל פירות טובים: ט כי לא חטע עובד ג"כ על טענת חובל
ובמ"ש ר"י כ"י נלק על פסוק כאלהים טעם ה': י מלכתי אשר שנה וכתב רש"י אפי"פ שהיה אהבה לו כימי האלות וכו' מה מוכח כי להקריב לשמים הכחוש מוכר. יי לעבודת כוכבים היה שנוהה לה'
אשוח: כ זה הוא העם כחוב אשר שנה שהיה טעיה עכשיו. אלו לא טבל לפרט. מזה אשר שנה. הלא היה נכשעם כי מזה אשר הוא אהבה ונאמת כל מנזם שטות לה: ל כי על בעל מוס כבר
היחידו הכחוש שאל להקריב:

מדרש רבה

עם כל המפרשים

כמבואר בשער השני

יוצא לאור

במהדורה מפוארת ומשוכללת

משלב את שני המדרשים המפורסמים

מהדורת דפוס וילנא ומהדורת עץ יוסף

ליצירה חדשה ומהודרת

כרך ו

דברים

איכה וקהלת

הוצאת ספרים ח. וגשל ירושלים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

11

יחודי חרש"ש
 פ"ד א אין שורת הדין כו ואני מתברך עיר"מ שכתוב בתירון האי דדוקא רעה דרבים כו וכן מבואר בגמ' סוף מגילה דבקללות של מ"ט פוסק מ"ט הללו בלשון יחיד רבים כו והללו בלשון יחיד כו. [שאין מברך שתי פעמים כו. ע"י בט"א שם הפותח בברך לפני ההוחתם מברך לאחריה כו ע"כ וכבר קדמו כזה הט"ו באור"ח ס' קל"ט וס' תכ"ח והתו"ט יו"ט שם. [נדברי התו"ט שם מגומגם קצת במש"כ שנמצא שהקללות אינם נקראים בראשון ולא באחרון דהא אפילו אם היו נקראים עמהם מה בכך דהא תנא שם דמתחיל לפנייה ומסיים לאחריהם וגם תירוצו הראשון אשר תפסו לעיקר ליתא דא"כ למה ליה להתחיל לפנייה וכמשי"כ הט"א] אבל נעלם מכ"ח היחודי שם וז"ל לוי כ"ר פסטי כו א"ל אין לך טעון ברכה לפני ולאוחריה אלא קללות שבת"כ וקללות שבמ"ט ע"ש ר"מ בשם ריב"ל אין לך טעון ברכה לפני ולאוחריה אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבמ"ט וקללות שבמ"ט וכ"ה במסכת סופרים פ"ב. [אחר זה נדפסו משניות כאלטונא עם תוס' רע"ק ומצאתי שקדמינו כזה בשם הלח"מ] ודברי הק"ע שם בתוספות ד"ה אינו בד"ן אינם מבוררין.

ליקוטים
 ב שמעו והאזינו אל תגבחו כו שמעו לדין ואף תגביה את אוניך משמע דית כי ה'

יחודי הרד"ל
 כיצד כו אין קרוי וקרוי כו. זהו לפי מה שאמרו בבבלי שתיקנו לברך באר"ה מהקורין לפני ולאוחריה (וכמ"ש בהגיה שאול המדרשות נסמרו לאור התלמוד בבלי) ובירושלמי מגילה שם ובמ' סופרים פ"ב שמשם הועתק שאמר זה ליתא לסיים זה וכיצד כו. רבנן כו ולא לרעתם כו. ואתיא כדרוש בר נבדא שלא יקונו בתוכה ואפשר חסר מ"ש עוד שם בירושלמי ומ"ש אר"י בר כהן לא מסכים הזה אלא זה שעמד לקרות בתורה צריך לפתח ולחתום בדבר טוב כלומר והתוכחה אינו סימן טוב וע"ז מפרשי רבנן לא לרעתם כו. ב והיפך דבר תועבת ה' במכילתא בא סוף פ' י"ב מפרש כל מקראות שנאמר בהן לשון זה והיפך דבר האי דהכא לא חשיב. ואף תגביה את אוניך. אלא תמה והשפל אוניך לשמוע דברי תורה.

לפניה ולאחריה. אחת לפנייה ואחת לאחריה. לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות. ע"י לעיל ריש פרשה ג' לא לרעתם נתתי להם השבת ולקמן פ' ח' ס' ב' לא לרעתם נתתי להם את התורה וכאן יקשה איך שייך לומר שלרעה נתן להם ברכות ויתכן שכן פירושו שאם היינו אומרים שהמעשים הטובים הם סיבה לברכה והמעשים הרעים סיבה לקללה והם הברכה והקללה המפורשים בחורה שהם רק בעניני הצלחת עוה"ז הלא לא הועילה לנו התורה כלל כי מי שכטבעו בעל תאוה גדולה ובעל חמדה אשר כל הצלחתו במלאות תאוותו והוה עשרו ורוב טובו לא יעזוב הצלחה זאת כעבור הצלחה אחרת של עוה"ז אך האמת הוא בהיפך שהברכה והקללה הם סיבת המעשה הטוב והרחקת מעשה הרע כדו שעל ידי זה יזכה לשכר טוב מאת הש"י ולנועם עליון שכל הצלחת עוה"ז כאין נגדו וכן מפורש כאן את הברכה אשר תשמעו שהברכה הוא הסיבה למעשה הטוב שהוא התכלית לא להיפך וכן הקללה סיבה להרחקת מעשה הרע לטהר את הנפש ותהיה זכה וטהורה לקבל אור עליון וזהו עומק דברי המדרש אלא להודיען איזה דרך טובה שיבחרו אותה כדי שיטלו שכר ופ"י שהברכה והקללה הוא ההתחלה והסיבה אל הבחירה הטובה והבחירה סיבה למעשה הטוב והמעשה הטוב סיבה אל השכר העליון וכונת המדרש למ"ש בסוף נצבים החיים

ב זה שאמר התוכב (ירמיה יג טו)
 שמעו והאזינו אל תגבחו וגו'. מהו שמעו והאזינו וגו'. אמר ר' תנחומא אמר הקדוש ברוך הוא שמעו לדברי תורה ואל תדברו גבוהות. פי ה' דבר, והיפך דבר, (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב. דבר אחר, שמעו לדברי תורה ואל תגביה את אוניך משמע דברי תורה. פי ה' דבר, והיפך דבר, (שם כח ט) מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַעַ תּוֹרָה גַם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה. דבר אחר, שמעו לדברי תורה והאזינו לדברי תורה. מהו ואל תגבחו, אל תגבחו את השוכה מלבא בעולם. פי ה' דבר, והיפך

והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך רוק והחבונן במוסר ההשכל הזה ובפירוש הפסוק והמדרש. ב מהו שמעו והאזינו. שלא פירש מה שישמעו ויאזינו ועוד שאמר ואל תגבחו שאין זה ההיפך של שמעו והילל ואל תמרו ע"כ דורש ע"פ מדה י"ז הרבה פעמים בתנ"ך והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי או תשמעו בקול ה' אלהיכם האזנת למצותי שמעו דבר ה' וכדומה הרבה וכן כאן שמעו והאזינו לדברי תורה ואל תדברו גבוה כי התורה נמשלה למים שמיניתים מקום הגבוה ויורדים למקום נמוך וכששמעו לדברי תורה תהיו ענוים ולא תדברו גבוה חפס לשון הפסוק שמראל א' ב' ג' ע"פ מדה ממעל מתיבת דבר דברי תורה רברי גבוה כי ה' דבר. תועבת ה' כל גבה לב. כונת לכל הפסוקים שמדברים באיסור גבוהות הלב ועל רישא דקרא שמעו לדברי תורה לא הוצרך להביא פסוק מפורש כי זה כל התורה ולפי פירוש זה כונת הכתוב לשני דברים שישמעו לתורה ולא יהיו גבוהי לב ולפי הפירוש הב' כונת הכתוב רק על התורה לבד שההיפך של שמעו הוא הגבהת וסילוק מלאוץ ומשמעו וזה ע"פ מדה ט'. אל תגבחו את הטובה. ע"פ מדה י"ז דורש כאן מדה ט' שעל שמפורש בישעיה א' און תאכו ושמתם טוב הארץ תאכלו וגו' והכוונה שתחלה כתב למדו היטב

מתנות כהונה
 ב [ה"ג מהו שמעו והאזינו וגו']. ואף תדברו גבוהות. אל מנהיגו גבוהות נעלמס. תגבחו את הטובה. אל מגמנו שמשאל למעלה ולא מלך למטה. מהו אם תאכו וגו' גניסין.

ענף יוסף
 פ"ד א אני מתברך. קשה הא ק"ל שמכריז על הרעה כשם שמכריז על הטובה. וי"ל דשאני פורעטת שכבר בא לפרענות הסיוע. ועיין ב"רן פ"ק בני העיר. התוכחות קריית הרבה אין לך כל מברך שאין מברך שני פעמים כו. וקשה המ"ז בא"י תכ"ח הא בזמן המשנה לא היו כל הקוראין מברכין אלא הנותח והחתום ע"ש מה שתיקן. אבל בירוש' פי' דמגילה אי אין לך טעון ברכה לפני ולאוחריו אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבמ"ט ושבת"כ. וא"כ מעיקרא לא קשה מדי.

ירי משה
 פ"ד א אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך. וא"ת הלא כשם שמכריזין על הטובה כך מכריזין על הרעה וי"ל שאני רעה דרבים דעמו אנכי בצרה ועוד וי"ל שיש חילוק בין רעה שנחחדש לו ביום זה לבין רעה שהיה משמשת לפעמים ידועים וק"ל. רבנן אמרי. הם פליגי על דברי ר"י דסלקין שאמר אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין לזה אמרו לא לרעתם וכו' אלא כדי שיקבלו שכר על הבחירה נמצא אין כאן טעם אלא כרבותיו דלעיל וכן הראייה שמביא עד סוף העמוד הכל הוא כשכיל זה לקבל שכר על קיום דברי הקב"ה וק"ל.

אין קרוי וקרוי כו. שתיקנו לברך כל אחד ואחד מהקורין לפני ולאוחריה. אלא אחד קורא את כולן. ויתחיל בדבר אחר ויסיים בדבר אחר [תוס']. אלא להודיען איזו דרך טובה כו. שאין הקב"ה מכה להמית ולהזיק אלא לתקן. והתולדות הוא להזהיר ולהשמר.
ברוך הוא אני פתבתי על בבורי (תהלים עא טו) **עמו אנכי בצרה, אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך. כיצד, אם יקראו את התוכחות קריית תורה אין קרוי וקרוי שאין מברך שתי פעמים לפני ולאוחריה. אלא אחד קורא את כלן. ויצדן אמר הקדוש ברוך הוא לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות, אלא להודיען איזו דרך טובה שיבחרו אותה כדי שיטלו שכר, מפני ממה שקרינו בענין יא, כו ראה אנכי נתן לפניכם וגו'.**

ב זה שאמר התוכב (ירמיה יג טו)
 שמעו והאזינו אל תגבחו וגו'. מהו שמעו והאזינו וגו'. אמר ר' תנחומא אמר הקדוש ברוך הוא שמעו לדברי תורה ואל תדברו גבוהות. פי ה' דבר, והיפך דבר, (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב. דבר אחר, שמעו לדברי תורה ואל תגביה את אוניך משמע דברי תורה. פי ה' דבר, והיפך דבר, (שם כח ט) מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַעַ תּוֹרָה גַם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה. דבר אחר, שמעו לדברי תורה והאזינו לדברי תורה. מהו ואל תגבחו, אל תגבחו את השוכה מלבא בעולם. פי ה' דבר, והיפך

והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך רוק והחבונן במוסר ההשכל הזה ובפירוש הפסוק והמדרש. ב מהו שמעו והאזינו. שלא פירש מה שישמעו ויאזינו ועוד שאמר ואל תגבחו שאין זה ההיפך של שמעו והילל ואל תמרו ע"כ דורש ע"פ מדה י"ז הרבה פעמים בתנ"ך והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי או תשמעו בקול ה' אלהיכם האזנת למצותי שמעו דבר ה' וכדומה הרבה וכן כאן שמעו והאזינו לדברי תורה ואל תדברו גבוה כי התורה נמשלה למים שמיניתים מקום הגבוה ויורדים למקום נמוך וכששמעו לדברי תורה תהיו ענוים ולא תדברו גבוה חפס לשון הפסוק שמראל א' ב' ג' ע"פ מדה ממעל מתיבת דבר דברי תורה רברי גבוה כי ה' דבר. תועבת ה' כל גבה לב. כונת לכל הפסוקים שמדברים באיסור גבוהות הלב ועל רישא דקרא שמעו לדברי תורה לא הוצרך להביא פסוק מפורש כי זה כל התורה ולפי פירוש זה כונת הכתוב לשני דברים שישמעו לתורה ולא יהיו גבוהי לב ולפי הפירוש הב' כונת הכתוב רק על התורה לבד שההיפך של שמעו הוא הגבהת וסילוק מלאוץ ומשמעו וזה ע"פ מדה ט'. אל תגבחו את הטובה. ע"פ מדה י"ז דורש כאן מדה ט' שעל שמפורש בישעיה א' און תאכו ושמתם טוב הארץ תאכלו וגו' והכוונה שתחלה כתב למדו היטב

מתנות כהונה
 ב [ה"ג מהו שמעו והאזינו וגו']. ואף תדברו גבוהות. אל מנהיגו גבוהות נעלמס. תגבחו את הטובה. אל מגמנו שמשאל למעלה ולא מלך למטה. מהו אם תאכו וגו' גניסין.

ענף יוסף
 פ"ד א אני מתברך. קשה הא ק"ל שמכריז על הרעה כשם שמכריז על הטובה. וי"ל דשאני פורעטת שכבר בא לפרענות הסיוע. ועיין ב"רן פ"ק בני העיר. התוכחות קריית הרבה אין לך כל מברך שאין מברך שני פעמים כו. וקשה המ"ז בא"י תכ"ח הא בזמן המשנה לא היו כל הקוראין מברכין אלא הנותח והחתום ע"ש מה שתיקן. אבל בירוש' פי' דמגילה אי אין לך טעון ברכה לפני ולאוחריו אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבמ"ט ושבת"כ. וא"כ מעיקרא לא קשה מדי.

ירי משה
 פ"ד א אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך. וא"ת הלא כשם שמכריזין על הטובה כך מכריזין על הרעה וי"ל שאני רעה דרבים דעמו אנכי בצרה ועוד וי"ל שיש חילוק בין רעה שנחחדש לו ביום זה לבין רעה שהיה משמשת לפעמים ידועים וק"ל. רבנן אמרי. הם פליגי על דברי ר"י דסלקין שאמר אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין לזה אמרו לא לרעתם וכו' אלא כדי שיקבלו שכר על הבחירה נמצא אין כאן טעם אלא כרבותיו דלעיל וכן הראייה שמביא עד סוף העמוד הכל הוא כשכיל זה לקבל שכר על קיום דברי הקב"ה וק"ל.

ס פ ר
ערוגת הבשם
 על התורה

חדשי אגדה על המשה חומשי תורה אשר השאיר
 אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל
 קצוי ארץ בתורתו וצדקתו הסידותו ופרישותו
 מין **משה** בן הרב הגדול הצדיק חרף
 עצום המפורסם בשם טוב מיה **עמרם** זצלה"ה
 גרינוואלד מסיק משארנא בעהמ"ה ספרי שו"ת
 ערוגת הבשם שה"י אביד ור"מ בה"ס הומנא
 ובק"ה מלינווארדיין ואח"כ בק"ה **חוסט** יצ"ו
 ושם חלכת מחוסה ספון.

חלק שני

ספר ויקרא במדבר דברים

נדפס בשנת **ערוגת הבשם** ליסק
חוסט

בדפוס המשובח והמפואר של הנגיד
 מיה **משה חיים וויינשטיין** נ"י

HUSZT,
 DRUCK VON MÓR WEINSTEIN

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
 ערוגת הבשם - תורה ג (ויקרא, במדבר, דברים) גרינוואלד, משה בן עמרם עמוד מס: 1 הודפס ע"י אוצר ו

13

גדרים כב. לז רגו כבכל כתיב כדאמריי כפי ארבעה נדריים
 ואיב בחיל שכיחי דיני ודיינא עפי ומסכרנא לא
 ריי מן הלורך להרבות באי דיינים כולי האי דהא
 חסיי בחיל דלית ציי לז רגו סני ככל
 שלך כשיב באי לכן פירשה חורה לרק לרק
 חרדוף למטן חתיי דנהי דבאי אין לך משפטים
 ודברי ריבות כיכ מינ מגויי אח הדיינים כשרים
 בעלמו כדאי להחיות אח ישראל ולהוסיבן על אדמתן
 מחמת זכות המלוה כי רבה היא ועיב אמרתי לך
 באי להחיק במלות מינוי הדיינים עפי ווחר כון
 נראה כפיך בטעמא דקרא עפי מה דאמריי כפי
 שני דייני גזרות מאי שוחד שהוא חד וגדחקו
 המשרשים מאי לשון חד חקני רכיני בעל פמיה
 זייע ככתות אור סים משפטים מפרש לה כטוטריד
 עפי משיב כוהר סי משפטים כהקביה כתיב אשר
 לא ישא פנים וליא יקיה שוחד סית אחיד הכי
 לריך הדיין למהוי בגונא דאחד נמלא דמי שלוקח
 שוחד חיכו אחד וחסר ממנו האליף מן אחיד ונשאר
 חיד דנהקביה כתיב ולא יקח שוחד אבל הוא לוקח
 שוחד חסר לו האליף ונשאר חד אריק ופי ומינ
 ליב מיש דלתיי טעמא דגדול עונו משום דחסר
 אליף מן אחד וליל כפיך להוסיף ביאור רחובות
 עין וחקדים הא דחק כריה כל באי עולם עוברין
 לסני כני מרון וכנמרא איכא כמה פירושים מאי
 כני מרון ורתיי אי קדוש כפי ברית כהונה
 עולם דמפרש לישנא דמהחיתן כמין חומר בקודש
 עפי דברי הארי הקי זיל כנשיב רימ רמון
 מלא כהיות שר העולם הוכפלו בו עיחין אוח לטובה
 והן הן חיות קדושתו. מלדיק חי עולמים אשר שם
 יסודו וישארו אחון רמון משם זרק רימ קליפתו
 ותוכו אבל וחי לעולם וכהיות בעת הדין יחדו
 כל באי העולם מאימחו ומלאכי מעלה מנהיגי
 העולם רעדה יאחיין כפקדו על לבא מרום ועל
 מלכי אדמה כמעט פרהה מחיית כשר חיי
 יכונה אל הטיחין ככשמו של השר וכולם עוברין
 לפניו כני מרון דייקא ובהעלות זכרון לטובה פי
 השופר ישיב לאיתנו להחיותו בטללי שינה ויושם
 ביום החותם אשר נחתו לוחות שניות אשר יש
 בהם טוב חרי זמני כזרוע נקויי ולמען ייטב לכל
 יארע להם כמקרה ראשונות שפוסן היו להשבר
 כחקרון הטוב כמאמר חז"ל ואמנם כיכ העולם

בעלמו כהיותו כמילוחו ועונו כהשלמת הואי שבו
 כמילוי אליף הנה הוא כחינת רלוח כי האליף הוא
 מחיה אח כולם מאלופו של עולם וכחיות האליף
 משהלק מהואי שבעולם בעת סקודת כל הילוך
 חיו כל באי עולם ככני סיו דייקא אריק
 ודסחית ופי למדנו מדריק דהעולם כמילוחו ועונו
 כהשלמת הואי שבו כמילוי חלק והוא כנימטריי
 אחד נמלא דיין שלוקח שוחד יחסר ממנו חלק
 כדפרישית מאי שוחד שהוא חד והוא כנימטריי
 ויו חסר מילוי האליף שבו נמלא מחסיר חיו
 מלוחו ועונו של העולם משאיב דיין שהוא ככחינת
 חלקים אשר לא יקח שוחד סית אחד כנימטריי
 ואי כמילוי חלק שבו הוא ממשיך לעולם חיותו
 ושפע טוכו מאלופו של עולם והיד קרא לרק
 לרק חרדוף למטן חתיי וירשת אח הארץ אשר
 הי חלקיך נותן לך וחינו טעמא דכרתי מינו
 דיינים הכשרים להחיות אח ישראל ולהוסיבם על
 אדמתן דייקא :

יצדק

לרק חרדוף למטן חתיי וירשת אח
 הארץ וגוי כנר עמדו המשרשים על כפל
 הלשון גם מאי דקאמר למטן חתיי הא שבר מלוה
 כהאי שלמא ליכא ונראה כפיך דהנה כנר
 מנזאר כספרי מוסר דלדיקיס כל ימיבם כחשונה
 דעי שמחעלים מדי יום כיומו כמדרגה גבוהה
 ומשיגים גדולתו של ממהי הקביה ביתר שאת עיז
 מכינים שהמלות ומעשיט שפשו עד פה לא פי
 לפי מה שמן הראוי לעבוד למלך הכבוד ועושין
 חשונה על המלות ומעשיט שפשו ואמרו סליו על
 כרהיק מהוי נסתלי מראשטין זייע כעהמית סי
 זריק שהי מסחופף פיה כלל קדשו של כרהיק
 מהרים מרומיניי זייע כראה כשהה וכששכ כרהיק
 מהרים מאחירת השליך פנע כהסיק מהריג שהי
 כולך לשם לומר תשליך. ושאל הסיק מהרים אח
 מהריג לסיכן אחת הולך והסיג חני הולך ללקט
 אח המלות שהשליך אדומיו למולות ים ועינו עפי
 הרל דמדי שנה כשנה הוסיף הסיק מדרגה יותר
 גבוה ופי אללו כל המלות שטשה כשנה העבירה
 ככחינת חטאים והנה שבר מלוה כהאי שלמא ליכא
 אבל כעבירות הרל איפכא דעפי מדותיו של הקביה
 משלם גמול העבירה כעוכיו ולפיז כמי שמחפלה
 מדרגה אחר מדרגה כחוסן הרל עד שנראין לו כל
 המלות

ג' י"ב

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
 ערוגת הבשם - תורה ג (ויקרא, במדבר, דברים) גרינוואלד, משה בן עמרם עמוד מס: 304 הודפס ע"י אוז

המלוות שפשה בכחינת העבירות בדין הוא שיסתכל
 שכרו כעוה"ז והיינו לחיק לרק לרק תרדוף וכל
 טעם יפשה המלוה בשלימות יותר באופן שהמלוה
 שפשה מקודם לא תחשב לכלום לערך מלוה שטושה
 עתה וממילא מלוה זו תהי' רודסת מלוה שפשה
 מכבר והי' לרק לרק תרדוף ועיי' תזכה לשכר
 גם בעוה"ז ע"ד הר"ל דכ"י דשכר מלוה כה"ל
 שלמה ליכא חבל למי שהניע לו שכר בשביל עבירה
 דלמי בדין הוא שיטול שכרו והי' למטן תחיה
 וירשתה את הארץ וגו' ועיי' משפ"י כ"י סנה"ס על
 סמדרש בדין הוא שיטול שכרו :ן

עוד יר"פ

ע"ד כ"ש דין למטה חין דין
 למעלה וממילא כשחלך אחר ב"ד
 יפס חין דין למעלה והיינו למטן תחיה וירשת
 וסימן לדבר סנהדרין בגימטרי' כסא רחמים
 עיי' בספר ברית כהונה פולם מאמר חילו של יחזק
 ס"ב :

עוד יר"פ

ע"ד שארז"ל כל הון דין אמת
 לאמיתו וכ"י וכתבו החוסי' לאסוקי
 דין מרומם והיינו נמי דנקט לשון כפול לרק לרק
 תרדוף:

במ"ד

וי"ו דוד עושה משפט ולדקה ר"י ור"י
 חד אמר דן את הדין חייב את החייב
 וכ"י א"ס לא ה"י לחייב ליתן ה"י דוד נותן לו
 משלו ה"י נשפט ולדקה ח"ל ר"י ח"י נמלאת מצוה
 לישראל לידי רמיזות ומהו משפט ולדקה ה"י דן את
 הדין מזכה את הזכאי ומחייב את החייב ה"י
 משפט ולדקה ש"ה"ס מוליא את הגול מתחת ידו
 וכתבו בספר משפטי המדרש מא"י רבותי' דוד שכל דין
 ה"י לו מעלה זו ור"ל כס"ד יפ"י מה שראיתי כ"י

שבת

מלא הסומר מטרש משיב החוסי' לאסוקי דין
 מרומם כ"י לפעמים פוסק הדין אמת אעפ"י שהוא
 שקר והוא א"ס אחד תובט את חברו ומניע לו
 באמת והתחבט כוסר שפטי הדין נשבע ונסער
 וא"ס הדין פוסק דין אמת הרי הענין שקר שהרי
 באמת הוא חייב וא"ס פוסק שיהי' הענין אמת
 שזכה את החובט הרי הענין אמת אבל הדין שקר
 ולא משכחת לה שיהי' אמת מכל זד אלא בשני
 אנשים כשרים ונולד להם ספיקא דדינא והנה
 הדין מחויב לפסוק הדין כ"י האמת וא"ס ה"י
 מזכה כתובט שלא בדין אעפ"י שפטי הענין

לחוי

האמת אמת שאלמת ה"י חייב הכין סדין שקר
 לכן אמרו אמת לאמיתו שיהי' לאמתו של דין לא
 לאמיתת הענין ותפחית ושי' ור"ל דהיינו לאמר
 קרא לרק לרק תרדוף דהרדיסת לרק יהי' בלרק
 לא בשקר פגון שראה הדין שהלוה לו מנה והוא
 חובטו והתחבט כוסר סדין שיחייבו לשלם אבל
 באמת זה שקר כיון דעפ"י משפט דיה נשבע
 ונסער וא"י כ"י דרודף הלדק אבל לא בלרק כ"י
 במשפט שקר וזנה יל"ס מדרש הר"ל דוד המע"ה
 ה"י לו כח להטיל חימה על הנטיד כשטמדו
 לפניו שכל ח"י יטעון טענת אמת ויהא מירחת
 מלטעון שקר וממילא כל הדינים שהי' דן ה"י אמת
 הן מלד הדין הן מלד הענין והי' דן את הדין
 מזכה את הזכאי ומחייב את החייב וקשה לשון
 הכפול ולהר"ל ח"ש דכשהי' דן דין אמת לא איתרמי
 שיהי' שקר לפי הענין דבאמת ה"י מזכאי את
 הזכאי וזה נכון כס"ד :

ד

חטט לך אשרה כל עץ אלא מזבח היא אשר
 חטטה לך ר"ל כס"ד לפרש ע"ד רמז עשימי"ב
 בהקדמת תיקוני הזהר דף י"א וז"ל ברית דתקינו
 ל"י מלא בעשרה לשדיי' לה בעשרה וד"ס דאסיפין
 מני' אחתשכ כחילו פכד ל"י עולה וההוא עשרה
 לתקנא ב"י מזבח אדמה וד"ס דברית כאלו דכח
 עלה עלוון הדין מזבח אדמה חטטה ל"י ושויב ל"י
 בה"י עשרה מחיבוב הקבר וא"ס ה"י דקביל ח"הו
 ממזר ה"י עשרה תקין ל"י לחמי' דאיתמר ב"י
 ונחש עפר לחמו עיי"ש והיינו דלזהר רחמנא לא
 חטט לך אשרה כל עץ אלא מזבח היא אשר חטטה
 לך דברית מילה שהוא בכחינת מזבח אדמה אשר
 חטטה לך אבל יהי' באופן זה שלא יהי' לורך
 לקיים ב"י ונחש עפר לחמו באופן דילטרך לטע
 לאשרה כל עץ אלא המזבח ודק :

ל

חטט וגו' ולא תקים וגו' לא תזבח וגו'
 אמרו במד' כ"י בכקא שלמה המע"ה ה"י שש
 מעלות וה"י כתיב על כל אחד ואחד לאו ח"י מוי"ו
 לאוין שמפסוק לא חטט עד לא תזבח ועיי' בכל"י
 במשיב לפרש עינים על כקא המשפט אבל הדבר
 ר"ל פשוט עפ"י מארז"ל בפ"ק דסנהדרין כל המעמיד דין
 דין שאינו הנון כחילו נוטע אשרה וכ"י עיי"ש כחילו
 מקים מזכה מיסא לאו ללא תזבח י"ט עד שמלאתי
 להרמזים ז"ל ע"ד מהי סנהדרין ה"י ע"ז מי שאינו
 לחוי

סְדוּרוֹ שֶׁל שַׁבָּת

חֵלֶק שְׁנִי

כְּמַעֲשֵׂהוּ בְּרֵאשׁוֹן כֶּךָ מַעֲשֵׂהוּ בְּשֵׁנִי:

עַל תְּקֵף קִדְשָׁת הַיּוֹם וּמַעֲלָתוֹ. אֲשֶׁר בְּהִרְרֵי קִדְשׁ יִסּוּדָתוֹ. יָדְעוּ הַכֹּל תְּפָאֲרָתוֹ. וַיִּזְהָרוּ לַעֲשׂוֹתוֹ. כִּי אֲשֶׁר זָכַנִי הַשֵּׁם לְסִדְרֵי אֹתוֹ. וְהִנְנִי אֶקְוֶה לְצַח יְשׁוּעָתוֹ. חֲדוּת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב מֵצֵא בּוֹ נְתִיבָתוֹ. הַמַּתְעַנְּגִים מֵאֹר וְנֶעֱמַם פְּלֵאֵי גְדֻלָּתוֹ. הֵן חֶסֶד כְּבִיר מְעַצְמוֹתוֹ. מִסֵּפֶר וּמִנֵּן הַשְּׁעוֹת רְמִזוּ רַ"ל שֶׁשְׁקוּלָה לְכֹל מְאֹרֹת הַתּוֹרָה. זֶהר לְקַח לְעַמּוֹ הַנִּבְחָר הַקְּדוּשָׁה. חֲכָמָה וְתְבוּנָה נִחְלוּ הַיְדִידִים. בְּבֹאֵם מִרְתָּה אֹתוֹ הוֹדִיעַ לְבַחֲרִים. וְבוֹ בְּחָרוּ וְעוֹדֵם בְּמִצְרַיִם. אֹרֹחַ טָעַמוֹ שְׁלוֹמֵי אֱמוּנָה לְבַחֲרִים. וְכֹה קִדְּמוּ עֲשִׂיתָה שְׁמִיעַת נְעִימוֹתָהּ וּבַתּוֹרָה בּוֹחֲרִים. וְאִם טָעַם שַׁבָּת עֲרֵבוּת רֹמְמוֹתוֹ. נְעִימוֹת וְתִיקוּתוֹ. וְעֵרֶךְ צְרוּפָתוֹ. וְעֵצֶם גְּדֻלָּתוֹ לְכֹל יָמָיו לְהַעֲלוֹתוֹ. בְּלִי אֲבוֹד קִדְשָׁתוֹ. יָקוּי וְיַחֲפֶה וּמִיד יִהְיוּ לְגִנְאָלִין אָמֵן.

תָּכֵן פְּנִינָתִי. עֲצֵמוּ מִסֵּפֶר. יְבֹא עַד תְּכִינָתִי.

הַשֵּׁם לְבוֹ בְּחֵלֶק הַרְאֵשׁוֹן מִזֶּה הַסֵּפֶר.

גִּדְפָס לְרֵאשׁוֹנָה בְּמֵאֵה־לּוֹב בְּשַׁנַּת תַּקַּע"ג בְּמִצְוֹת וּבְהוֹצֵאוֹת הַרֵב הַמַּחֲבֵר, ה"ה אֲדוֹמ"ר הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִים, אֹרֵי יִשְׂרָאֵל וְקִדּוּשׁוֹ, מוֹפֵת דוֹרָנוֹ, גָּאוֹן עוֹזְנוֹ, אִישׁ אֱלֻקִּים קְדוּשׁ, בּוֹצִינָא דְנַהוּרָא, רַבֵּי דַעֲמִיָּה מְדַבְּרָנָא דְאוֹמְתִיָּה, לוֹ דוֹמִיָּה תְהִלָּה, מוֹהַר"ר חַיִּים בְּהַמְנוּחַ הַרְבֵּנִי הַמוֹפְלֵג הַחֲכָם מוֹהַר"ר שְׁלֹמֹה הַאֲב"ד דְּפֶה מֵאֵה־לּוֹב וּבִקְהֵלוֹת הַחֲשׁוּבוֹת בְּמִדְיָנוֹת וּוְאֵלְחֵי בְּאֲמִשְׁאֵן וְקַעֲשָׁנוֹב וּמִשְׁעֵרְנוֹוִיִן וְגַלִּיל בְּאֶקּוּינָא יַע"א

וְעַתָּה יוֹצֵא לְאוֹר עַל דִּי

מִכּוֹן בְּאֵר חַיִּים

יְרוּשָׁלַיִם תְּשַׁנ"ה

חשך ישופני ולילה אור בעדני. כלומר, שהייתי סבור אפשר שאוכל לבוא לזה בעת החשך באישון לילה ואפלה, שאז הוא התגברות הדינים ובו תרמש כל חיתו יער פידוע (ויהי לך נע ע"כ), אבל באמת ולילה אור בעדני – שגם הלילה אור בעדי ומאיר לי, שאיני יכול להתרחק. כי גם חשך לא יחשיך ממך ולילה פיום יאיר כחשיכה פאורה. פי אתה קנית כליתי תסכני בבטן אמי. פרוש, אף בחשך שאיני רואה שום דבר מהותיך, אבל כשאני מרגיש בכחי עצמותי, בגופי ואיברי ונשמתי, מיד אתה לנגדי שאתה מהנה את כל ומחיה את כלם ואתה קנית כליתי וגומר. לכן אני תמיד לשמך ולזכרך תאות נפש, ואין מקום כלל לומר להתרחק ולשוב פאמור.

כי תשא

76 (ה) ולהיות שגדלה מאד בעיני דוד בחינת אור מדת הבינה, שהוא בחינת תשובה עלאה, והיה מתאוה מאד לזכות להנות מאורה פי רב הוא, על כן אמר: אחפש לי דרך אחר בענין התשובה, הכל בדרך תקון אהור וקדם, והוא דרגא השלישית שבבחינת התשובה. ← על דרך ששמעתי בשם רב סעדיה גאון (עי' סוה"ל סער עבודה סאלהס פרק ג), שפעם אחת בא אצלו אחד מתלמידיו פתאם בלילה ומצא אותו שהיה מתגלגל בשלג. והיה התלמיד עומד משתומם ונחרד ונרתת. ואמר לו: רבי רבי, כלום חס ושלום אתם צריכין לתשובה ביסורים וסגופים גדולים פאלה? ואם הדרת פבודו, שמעולם נשמר מכל לכוף והרהור עברה, מסגף עצמו פף; מה נעשה עוד אנחנו, אזובי קיר, מלאים פשעים ועונות מנעורינו? הלוא לא יספיק לנו כל מיני צער ויסורים בסגופים גדולים מרים פמות, לפי ערך הדרת מעלת פבוד תורתו שיהיה צריך לגלגול שלג. והשיב לו: תדע שמעולם לא צשיתי פזאת, פי ידעתי פנפשי שלא עברתי על עברה פזו חס ושלום שאהיה צריך לכזה. ואף למדתי דרך הזה מפעל הבית אחד שבאתי לבית מלונו ונתאכסנתי אצלו, והוא לא היה מכיר פי אם אני בעל תורה או לא, וכבדני בערך הפבוד שעושין לכל אדם מהמוני עם בני ישראל. ואחר פף יצא הקול בעיר שאני פאתי לשם, ונתאספו כל בני העיר אנשים ונשים וטף, ובאו כלם לכבודי, פדרך אנשי ישראל שכבוד

תלמיד חכם יקר בעיניהם, וכלם מכבדין אותי ומספריין בשבחי ומשמשין אותי למאד. ובראות בעל הבית שפן הוא, התחיל גם הוא אחר כך לכבדני בכבוד גדול נורא מאד ולעשות לי כל מיני יקר וגדלה כפי השגת ידו ויותר. וכשרציתי לצאת משם לשום לדרך פעמי, וכל בני הקהלה עומדים ללוני, ויפל בעל הבית לפני רגלי ויבך ויתחנן לי לאמר: ימחל נא כבוד תורתו לי על כבודו. ואמרתי לו: הלוא כל הכבוד הזה עשית לי מאשר היה בדרך ובכתף לעשות, ומה היית יכול לעשות עוד בכבודי? והשיבני: אני מפיסו על השעה הראשונה שלא הייתי יודע במעלת גדלת אדוננו מורנו ורבנו, ולא כבודתו בכבוד הראוי לכבודו הרמתה רק כפי שמכבדין שארי אנשים, על זה אני נופל לפני רגלי אדוננו מורנו ורבנו ומבקש מלפניו: יסלח אדוני לעבדו על מעט הכבוד שעשיתי לו, שלא ידעתי אז בגדלת אדוננו מורנו ורבנו.

וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים נִכְנסוּ בְּתוֹךְ מַעֲמָקֵי לְבִי: אִם בְּכֹבֶד בְּשֵׁר וְדָם נָפַל לְפָנַי בְּבָכִי וּבְתַחֲנוּנַיִם שְׁאֵסְלַח לּוֹ עַל הָעֶבֶר, מִכָּל שֶׁכֵּן דְּכָל שֶׁכֵּן בְּגִדְלַת יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, שִׁדְעָתִי בְּטוֹב אֲשֶׁר עָתָה נִתְרַבָּה הַדְּעַת וְהַהֲפָרָה אֲצִלִּי בְּיֹתֵר וְיֹתֵר מֵאֲשֶׁר יָדַעְתִּי מֵאֵז, וְעָתָה גְדֹלָה עֲבוֹדָתִי וְיִרְאַתִּי וְאֶהְבֹּתִי אֵלָיו כִּיִּתֵר שָׂאת לְפִי עֲרֹךְ גִּדְלַת הַהֲפָרָה בּוֹ, וְעַל הָעֶבֶר אֲנִי מִתְחַנֵּן וּמִבְקֵשׁ מִלְּפָנָיו וּמִסַּגֵּף עֲצָמֵי בְּסִגּוּפִים הָאֵלֶּה שִׁימְחַל לִי עַל מַעוֹט עֲבוֹדָתִי וְקִטְנוּת יִרְאַתִּי וְאֶהְבֹּתִי בְּיָמִים שֶׁעָבְרוּ, כִּי מִצָּעַר הִיא מֵאֵד לְפִי עֲרֹךְ הָעֲבוֹדָה שְׂרָאוֹי לְעַבְדוֹ בְּפֶחַד וּבְאִימָה כְּאֲשֶׁר עָתָה אֲנִי מְפִיר בּוֹ. וְלֹא זֶה בְּלִבְדָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַפְּלִיאוֹת תְּשׁוּבָה עַל הָעֶבֶר, אֲף גַּם בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם אֲנִי מְפִיר יוֹתֵר בְּגִדְלָתוֹ לְפִי שְׂכָלִי, וְעֲבוֹדָה רַבָּה נֹסֶפֶת אֵלָי בְּכָל עֵת, וּבְכָל יוֹם אֲנִי מִתְחַרֵּט וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל יוֹם אֲתֵמוֹל כִּי יַעֲבֹר בְּמַעוֹט הַכְּבוֹד הִרְאוֹי לְפִי אֲשֶׁר יָדַעְתִּי בְּיוֹם זֶה.

וְנִמְצָא אֶתָּה לְמַד מִזֶּה, שִׁישׁ עוֹד בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה עֲלָאָה הָעוֹלָה עַל כְּלָנָה, שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְבַחֲיַנַּת רְחוּק מֵאֵתוֹ יִתְבָּרֵךְ, רַק בְּכָל יוֹם תָּמִיד כְּשִׁיתוֹדַע אֲצִלוֹ בְּיֹתֵר וְיֹתֵר מִגְדֵּלֵת יוֹצֵר כָּל וְחַיִּיב עֲבוֹדָתוֹ אֵלָיו יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִתְחַרֵּט עַל יָמִים הִרְאוֹשׁוֹנִים שֶׁהִלְכוּ לָהֶם בְּמַעוֹט עֲבוֹדָה

18

מֵאֲשֶׁר עָתָה. וְכֹזֵה יִזְכֶּה לְשִׁלְמוֹת אוֹר מִדַּת הַבֵּינָה. יִפְיץ עָלָיו עֲנַן אוֹרָה, יֵאָר פְּנֵיהָ אֹתוֹ סֵלָה. וְהָיָה לוֹ פְּנֵי צְדָקָה, וַיִּשׁוּעַתָּה כְּלִפִּיד יִבְעַר. בְּאַבְרָתָה יִסֹּף עָלָיו, וְתַחַת כְּנַפְיָהּ יִחְסֶה. וַיִּקְיָם בּוֹ (דְּנִיִּים נָב, יא-יג): "יִפְרֹשׁ כְּנַפָּיו יִקְחֶהוּ, יִשְׂאֶהוּ עַל אֲבָרְתוֹ. ה' בְּדָר יִנְחֶנּוּ, וְאֵין עִמּוֹ אֵל גֹּכֵר". כִּי לֹא הִתְרַחַק אָף רִגַע מֵאֱלֹהָיו, וְהָיָה תָּמִיד ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ.

וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוִד, אַחַר שֶׁהִתְנַצַּל עִצְמוֹ לִזְמַר שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לָבוֹא לְבַחֲיַנַּת הַרְחוּק בְּשׁוֹם פְּנִים כַּנִּל אָמַר: הִנֵּה מְצֵאתִי לִי דֶרֶךְ אַחַר לִזְכוֹת לְתִשׁוּבָה עֲלָאָה, וְאוֹדֶךָ עַל כִּי נִוְרָאוֹת נִפְלִיתִי נִפְלָאִים מִמְּעֻשֵׁיךָ וְנִפְשֵׁי יִדְעַת מְאֹד. כְּלוֹמֵר, שֶׁהִרְבֵּה נִוְרָאוֹת נִפְלָאוֹתֵי מִמְּעֻשֵׁיךָ הַנִּפְלָאוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם יוֹתֵר, וְכָל הַיָּמִים שְׁלִי הַכֹּל הֵמָּה בְּבַחֲיַנַּת אַחֲזֹר וְקָדֵם, כִּי עַל כָּל נִוְרָא וְנִוְרָא שֶׁאַתָּה מְחַדֵּשׁ עָלַי בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵה מְאֹד נִפְלָאוֹתֵי עֲלֵיהֶם, וְאֲנִי עוֹשֶׂה וּמִתְקַן אֶת עֲבוֹדָתִי בִּיּוֹתֵר אֶהְבֶּה וּמוֹרָא וּפְחָד, וּמְכוֹן אֶת עֲבוֹדָתִי עַל הַנִּוְרָאוֹת הָאֵלֶּה לְעַבְדֹתְךָ אוֹתָךְ כִּפְּי הַבְּנֵי בְּעֶרְךָ גְּדֻלָּתָם. וְעַל כֵּן אֲנִי עוֹשֶׂה תִּשׁוּבָה וּמִתְחַרֵּט עַל מַעֲוֹת עֲבוֹדָתִי שֶׁעֲבַדְתִּיךָ בְּיָמַי שֶׁעָבְרוּ שֶׁלֹּא נִפְלָאוֹתֵי בְּנִוְרָאוֹת הַנִּפְלָאוֹת כַּאֲשֶׁר עָתָה, וְכֹזֵה גַם אֲנִי מִכְרַח לָשׁוּב לְפָנֶיךָ בְּתִשׁוּבָה עַל יָמַי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁעָבְרוּ. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁנִּפְשֵׁי יִדְעַת מְאֹד – כְּלוֹמֵר, שֶׁנִּפְשֵׁי יוֹדְעַת בְּכָל יוֹם וְיוֹם יוֹתֵר מִגְּדֻלָּתְךָ וְרוֹמְמוֹתֶיךָ, וְעַל כֵּן חֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד מֵה שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּיוֹם אֲתָמוֹל בְּמַעֲוֹת הָעֲבוֹדָה הַמְּחַיֶּבֶת אֵלֶיךָ לְפִי יִדְעֵתִי עָתָה, וְאֲנִי עוֹשֶׂה תִּשׁוּבָה עַל זֶה וּמִתְחַרֵּט לְמָאֵד.

וַיִּדְעֵנוּ בְּנוֹ שֶׁהַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ הָיוּ בְּבַחֲיַנַּת אַחֲזֹר נִגְדֵי הָעֲבוֹדָה הָרְאוּי לְעַבְדֹת לְךָ אָף לְפִי הַהִפְרָה שֶׁל עָתָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּמֵה שֶׁנִּפְשֵׁי יוֹדְעַת שֶׁגַם עָתָה נִעְלָם מִמֶּנִּי רַב נִפְלָאוֹתֶיךָ וְעִצָּם גְּדֻלָּתְךָ. לְכֵן בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּעִמְד וְהִשָּׁב קָאִי, וּבְבִשְׁת אֲנַפִּין עַל מַעֲוֹת הַהִפְרָה עַל הָעֶבֶר, שֶׁהִיְתָה שְׁלֵמוֹת עֲבוֹדָתְךָ רְחוּקָה מֵאֲתָנוּ לְעַבְדֹת אוֹתָךְ אָף בְּסִגְנוֹן יוֹם הַזֶּה. אָף אַתָּה בְּרַב רְחֻמֶיךָ וְחֲסָדֶיךָ, מֵאַחַר שֶׁכָּא עַל יְדֵי בְּחִינַת הָאֲחֲזֹר חֲבַת הַהִפְרָה וְגִדְל הַשְּׁעִשׁוּעִים שֶׁל עָתָה כִּבְּן הַרְחוּק מֵאֲבִיו, תַּעֲשֶׂה רְפוּאָה בְּקִרְוֵב אֵלֶיךָ הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים, לְהִיּוֹת נִתְעַלָּה אוֹרָם לְמַעְלָה לְחַדֵּשׁ יְמֵינוּ כְּקִדְשׁ, וַיִּתְקִים בְּנוֹ (יִשְׁעִי מ, יט): "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק

ולקרוב אמר ה' ורפאתיו" – שהעבודה של הרחוק והאחור יתקרב עתה בעבודה זו שאני מתקרב אליך ביותר, כזה אתה מרפא אותם ונעשה "אחור וקדם צרתני" – שהאחור נתרפא ונעשה כקדם על ידי שמחת ותענוג הקרוב.

וגם יש לפרש לפי דרך זה: "אחור וקדם צרתני" – פרוש, שכל עבודות שלנו הנה בעצמם בבחינת אחור וקדם: אחור למעשה בראשית, כמאמר רבותינו ז"ל (עיונין י" ע"ב), כפי הראוי להודות את שמך על גדל מעשיך ונפלאותיך שאתה הוא בורא את כל, ואף קדם הוא לחסרון ההפך שהיה בנו בימים שעברו.

ואמר עוד: האף אמנם שידעתי בטוב שגם עתה אין אני יוצא בחיוב העבודה הראוי למלך גדול ונורא כמותך, ומה אעשה תשובה על העבר אם גם עתה לא אוכל כבודך כראוי לך. כי באמת לא כן הוא, כי אני עושה מה שביכולתי לעשות, אף שידעתי שיותר ויותר ראוי לך, אף לא אוכל לעשות כי אם מה שאוכל כערך בריאתי בשר ודם עפר ואפר. ועל כן אמר: הנה לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר, רקמתי בתחתיות ארץ. גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו, ימים יצרו ולו אחד בהם. כלומר, לא נעלם ממך עצמות גופי ותכונתי, אשר נעשיתי בסתר, בבית הרחם, ונרקמתי בתחתיות הארץ, רוצה לומר, במקום השפל במדור התחתון שבמעיי אמי. וגלמי ראו עיניך – בעוד הייתי גלם אחד בלא חתוף איברים ולא נשלמה עדין צורתי, הנה אז ראו אותה עיניך. ועל ספרך כלם יכתבו – כל המקרים כלם ידועים לך כאלו כתובים לפניך בספר. ימים יצרו – אף כי יהיו בימים אשר יצרו לאחר זמן. ולו אחד בהם – כי לפניו אחד הוא בכל אלה, כי אין לפניו הפרש אם כבר נעשה אם שיהיה לאחר זמן. אשר על כל זאת, שידעת מקדם כל זה ואף על פי כן בראתני על תכונה הזאת להודות את שמך, אעשה מה שבכחי והפל לפי ערך הפרתי. ולכן אחר כל זאת: ולי מה יקרו רעיך אל, מה עצמו ראשיהם. כלומר, מה נכבדו בעיני הצדיקים שבכל דור ודור, ומה עצמו ראשיהם – חשבון ספירותיהם. אספרם מחול ירבון – אם באתי לספר את טוב מעשיהם,

מחול ירבון. כיון שנוולדו בבחינת הפחיתות כאלה ואף על פי כן מטיבין מעשיהם, לכן הם יקרים ונכבדים למאד. הקיצתי ועודי עמך – כלומר, הנה באתי עתה לקץ הדורות אשר קצבת מאז עד היום ועד דור זה אני עמך וכיראתך ולא נטיתי מאחריך. אם תקטל אלוה רשע – הלואי ותקטל את הרשע וגומר, הפל כמו שפרשו רש"י והמפרשים שם. עד: חקרני אל ודע לבבי, בחנני ודע שרעפי. וראה אם דרך עצב פי. כלומר, שתראה אמתיות לבבי, אשר אם דרך מעצבה וקלקול פי שאוכל להתרחק מאתך אף על רגע בשום אופן בעולם, ואף על פי כן ונחני בדרך עולם – הוא אור מדת הבינה, בחינת יובל שנקרא עולם כידוע (קידושן כא ע"ג; זוהר אמור טט ע"א). והוא על ידי "ונפשי ידעת מאד",
 פֶּאֶשֶׁר בְּאֲרֵנוּ הֵיטֵב עַד כֹּה. L

(ו) ואחר שבארנו כל זה נאמר, אשר ודאי עקר שרש ענין התשובה אשר הטביע והניח בורא כל עולמים ברוך הוא וברוך שמו במדת הבינה, פונתו נכון הנה לזו התשובה המעלה, בחינה השלישית, תשובת דוד המלך עליו השלום, ועל ידה יזכה אדם לאור בחינה זו. ולא חס ושלום שהיה פונתו בשתי בחינות הראשונות להיות קדם בבחינת הרחוק מאתו יתברך, כי לא יחפץ המת, אף על רגע כמימרא שנשפך ממנו יראת ואהבת הבורא בשלמות הראוי למת יחשב, מנא תבירא, שנשבר ונפסק ממקור שרשו. פי ברוך הוא שאין לפניו שכתה, כשאדם הוא לפניו לא יוכל בשום אופן להיות נשפך מלבו גדלת ה' ובעת אשר שוכח מגדלת יוצר כל אפלו רגע, באותו רגע נשלה מלפני ה' ובוודאי לא יחפץ השם יתברך בזה להיות עומד מאחרי ה' אף רגע. ובחינת התשובה שהשריש במדה זו הפל סובב הולך על בחינה השלישית כנאמר. ואך כיון שהשריש בחינת התשובה בה, גם אם יהיה אדם בבחינת הרחוק בשתי בחינות הראשונות ועושה תשובה – ודאי אור לו מאורה, והקדוש ברוך הוא מקבלו באהבה וריח ניחות, ונקרא אהוב ונחמד קרוב וידיד, כמו שפתוב ברמב"ם (פ"ז מהלכות תשובה הלכה ו) וכמו שפתוב בזהר הקדוש הנזכר לעיל (מאמר ז). אבל לא יחפץ הקדוש ברוך הוא להיות האדם בבחינת הרחוק בשום פנים.

בעזהש״ת

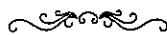
ספר

יד שלום

על התורה

חלק שני

ויקרא - במדבר - דברים

חידושים וביאורים, על פרשיות השבוע נאמרים

אשר חנני ה' בחמלת ה' עלי בזכות אבותי נבג"מ זלל"ה

ישכר דוב פריעדמאן

שנת תשס"ד לפ"ק

באופן אחר יש לפרש דברי הכוזב ראה אנכי
נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את
הברכה אשר תשמעו וגו' והקללה אם לא תשמעו
וגו', ודקדקו המפרשים מה צא להוסיף בפסוק
הראשון.

ואפשר לומר כי הקשו המפרשים על מלת
היום דמיוחר, וציארו הכוונה בפסוקי
החסידות כי הכוונה על דרך מאמנם ו"ל בכל
יום יהיה צעיניך כחדשים, ולכאורה זה תינת
על הברכה אבל על הקללה מאי איכא למימר,
והנראה כי רואים בחוש אשר קללה ישנה אינם
מרגישים כל כך כמו העונש החדש שהיה עתה,
ובאמת תכלית העונש הוא כדי לעורר את לב
האדם שישבו מדרכו הרע ויטיב את מעשיו
לטובה, וזה שאמר להם ראה אנכי נותן לפניכם
היום ברכה וקללה, שגם הקללה יהיה כאילו
היום ניתנו לכם שעדיין ירגישו כאילו ניתנה
להם היום ותמיד יעוררו את לבם לתשובה.

★

7 א' יאמר לפרש הפסוק ראה אנכי נותן לפניכם
היום, ולכאורה כל הפסוק מיותר שהרי
חושב צפרטיות אח"כ הברכות והקללות, גם מלת
היום למה לי.

צ) במדרש רבה (פ"ד ס"א) איתא ראה אנכי
נותן לפניכם היום ברכה, אמר
הקצ"ה לא לרעתם נתתי לכם ברכות וקללות,
אלא להודיען איזה דרך טובה שיבחרו אותה
כדי שיטלו שכר, מנין ממה שקרינו צעינין ראה
אנכי נותן לפניכם היום ברכה. ויש להבין וכי
יעלה על הדעת שיהיה הברכות וקללות לרעתם
ח"ו, ובדאי לא ניתן להם אלא לטובתם. ועוד
קשה הא"ך נשמע זאת ממה שקרינו צעינין ראה
אנכי נותן לפניכם וגו'.

ואפשר לומר על פי הידוע בספרי המוסר
שהיה אלל רב סעדיה גאון ז"ל (הוצא)
בסידורו של שנת ח"צ דרוש ג' פ"ג, שפעם אחת ראה
תלמודו איך מתגלגל בשלג ותמה וכי רבו עבר
על עבירה גדולה כזו, והשיב לו רבו מדע
שלא עברתי מעולם על עבירה כזו, אך למדתי
דרך הזה מצעל הבית אחד, שבאתי לבית מלוגו
והוא לא ידע מי אני וכצדוני כערך הכבוד
שעושין לכל אדם מהמוני עם, ואח"כ נחודע
בעיר שאני שם ונחאספו כל בני העיר לכצדוני
ובראות הצעה"צ שכן הוא התחיל גם הוא
לכצדני בכבוד גדול נורא מאוד, וכשרציתי
לנאת משם לשום לדרך פעמי ויפול הצעל
הבית לפני רגלי ויבך ויחנן לי ימחול נא
כבוד תורתו לי על כבודו, ואמרתי לו הלא
כל הכבוד הזה עשית לי, והשני אני מפיסוק
על השעה הראשונה שלא הייתי יודע במעלות
גדולת מורי ורבי, וסיים רב סעדיה גאון שאלו
הדברים נכנסו בחוך מעמקי לבי שכש"כ שכן
בגדולת הבורא שידעתי אשר עתה נחרבה
הדעת וההכרה אללי ציחר ויותר מאשר
ידעתי מואו, ומסגף עצמי בסגופים שימחול
לי על מיעוט עבודתי וקטנות יראתי בימים
שעברו עד שלא באתי להכרה זו וכן בכל יום
ויום, עכ"ד.

ואמרו עליו על הרה"ק ר"ר נפתלי מראפשיץ
זי"ע, שהיה מסתופף פעם אחת בכל
קדשו של הרה"ק מהר"ם מרימינוב זי"ע בראש
השנה, וכשעז הרה"ק מהר"ם מאמירת תשליך
פגע בהרה"ר ר' נפתלי מראפשיץ שהיה הולך
לומר תשליך, ושאל מהר"ם את מהר"ן להיכן
הולך והשיב אני הולך ללקט את העצירות
שהשליכו למנולת ים, וענינו על פי הנ"ל דמדי
שנה בשנה הוסיף הרה"ק מהר"ם צעודתו יותר
ויותר עד שעבודתו שעזד בשנה שעברה נחשב
לו כעת לעבירה והשליכו לים, ולזה הלך מהר"ן

לקבלו כי באמת מנזה זו ואין לך גדולה מזו
כעבודתו של הרה"ק מהר"ם.

ועל פי זה כתב לחדש צערוגת הצושם (פי
שופטים) שאף דאמרין (קידושין לג:) שכר
מנזה בהאי עלמא ליכא, אבל שכר עבירה איכא
בהאי עלמא, אם כן יתכן לומר דעל מנזה כוז
שנחשב צעירי הנדיק כעבירה כנגד עבודתו כעת
יש שכר בהאי עלמא, וזה שאמר הכתוב לדק
לדק תרדוף, להכוונה הוא שבכל פעם יעשה
המנוות בשלימות יותר באופן שהמנזה שעשה
מקודם לא תחשב לכלום לערך המנזה שעושה
עמה, וממילא מנזה זו תהיה רודפת המנזה
שעשה מכבר, ועי"ז תזכה למען תחיה וירשת
את הארץ, פי' שתהיה לך שכר מנזה בהאי
עלמא כי הוא נחשב צעירי לעבירה ועל עבירה
יש שכר בהאי עלמא, עכמו"ד.

וזה שאמר הכתוב ראה אנכי נתן לפניכם
היו"ם, היינו שבכל יום ויום תעשו
עבודתכם ביתר שאת, עד שהעבודה שעשה
מאתמול יהא נחשב כאילו הוא עבירה, וזה ראה
אנכי נתן לפניכם היו"ם שלא נשאר רק העבודה
של היו"ם, ועבודה כזו יכונה בשם ברכה וקללה,
כי באמת הוא מנזה צחי' ברכה, ולעומת זה
גם נחשב עבודתו של אתמול כעבירה כנגד
עבודתו של היום וזה הקללה.

ועל זה דרש המדרש, אמר הקב"ה לא לרעתם
נתתי לכם צרכות וקללות, כי לכאורה אם
עובד את ה' בדרך זו נמצא שלא נשאר לו כלום
רק עבודתו של היום וכל עבודתו של הימים
שעברו יפלו ח"ו, לזה אמר שלא לרעתם נתתי
לכם עבודה זו שהוא בדרך ברכה וקללה, אלא
להודיען איזה דרך טובה שיבחרו אותה כדי
שיטלו שכר, דעל ידי שעובד את ה' בדרך זו
נמצא שכל מנוותיו שעשה עד הנה נחשבים לו

כעבירה וממילא מגיע לו שכר בהאי עלמא על
כל זה, ואם כן אדרבה הוא טובה לישראל כדי
שיקבלו שכר טוב בעולם הזה, מנין ממה שקרינו
צעירי ראה אנכי נתן לפניכם היו"ם ברכה
וקללה, והיום מיותר ועל כרחק לדרשה אתא
שבכל יום ויום יהיה עבודתו בהשגה יותר מיום
שלפניו עד שיום שלפניו יהיה נחשב לו כעבירה,
ויש לומר עוד ראה אנכי נתן לפניכם היו"ם,
פי' שאני נתן לפניכם בעולם הזה שכר, ובאיזה
אופן תגיעו לזה לזה אמר ברכה וקללה, שמעשו
עבודתכם צחי' ברכה וקללה כנ"ל. L

*

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את
הברכה אשר תשמעו וגו', והיה כי יביאך
ה' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה
ונתתה את הברכה על הר גריזים וגו', ויש להבין
מאחר שכבר אמר ה' מתי יגיע אליהם הברכה
והקללה מדוע הוצרכו הכהנים לאמרו עוה"פ
לפני בני ישראל בעמדם על הר גריזים ועל הר
עבל.

והגר"א בהקדמה לזכרי הכתובים (צ"י יתרו)
שאמר יתרו מדוע אתה יושב לבדך
וכל העם ניכז עליך וגו', ויאמר משה לחותנו
כי יבא אלי העם לדרוש אלהים, ופי' הרמב"ן
שהשיב משה שצריך זמן גדול, כי צדצרים רבים
באים לפני, כי יבא אלי העם לדרוש אלהים
היינו להתפלל בעדם, ועוד כי יהי להם דבר
בא אלי ושפטתי וגו', ועוד והודעתני להם את
חקי האלהים ואת תורתיו, ועל זה אמר לו יתרו
נבול תבול וגו' היה אתה לעם מול האלהים
להתפלל עליהם והבאת את הדברים שהם
מבקשים אל האלהים, הודה לו על הדבר
הראשון שצריך הוא להתפלל על זרכיהם, ויתכן
שהיה גם כזה בענה ממנו היה אתה לעם מול

האלהים לשבת בל
אותו והזהרת את
וגו' אבל לענין ה
עיי"ש. ויש לדקו
העם לדרוש אלה
אמר משה שהוא
עד שימרו אמר
והבאת וגו', והרס
צוה. עוד יש לדי
חקי האלהים ואי
האלהים אח"כ כל
והודעתני להם את
ובדרך בעל הייטב
נאה בספרו
שכתבו המפרשים
כל ירא ה' ההולך
אשריך וטוב לך וגו'
ה', דלכאורה הוא
שמדבר כאן מירא
כי כן יצורך גבר,
למעלה שמונה והו'
כפיך וגו' אשריך
צריך שיהיה זמים
כן ר"ל כיון שכן ה
שיהא ירא ה', פי'
לברך את חבירו
יצורך גבר בצרכה
יגיע אליו הצרכות
ה (כ) האומי לא תיר
שמתי חול גבול לי
ויסגשו ולא יוכלו
לומר שמוזה יש לל
חקי וגבולי התורה,
אלי העם לדרוש א
צריך לזכור וזה ל
ולתלמה וזה לתן וכ

ספר

עבודת ישראל השלם

מאת האדם הגדול בענקים בהיר הוא בשחטים כבוד אדוננו מורנו ורבינו תפארת ראשנו הרב הגאון האמתי זקן וישב בשיבה לערך חמשים שנה איש אלקים מופת הדור עומד בפרץ וגודר גדר חסידא סבא קדישא אספקלריא המאירה לו נפתחו שערי אורה לפניו נגלו כל תעלומה בנגלה ונסתר ידיו רב לו המפורסם בכל קצו ארץ כבוד קדושת שמו

מוהר"ר ישראל זצלה"ה בהמנוח מוהר"ר שבת"י ז"ל

מ"מ דק"ק קאזנ'ץ יע"א

לבשנת תצ"ו זרהו שמשו ובא השמש בהיותו בר מזל"א שנין בערב חג האסיף נאסף הצדיק אל עמיו והארץ רעש"ה לפ"ס זי"ע ועכ"א

טה"ק הזה הופיע אורו בראשונה בשנת תר"ב ומאז נדפס כמ"פ ובאחרונה השחיתו ודרו ונדפס באותיות סטנות וגם חסר יבואנו ועתה נדפס באותיות גדולות ונאות ומוגה וגם ההסכמות והשמיטו בדפוסים אחרונים הושבו עתה על מקומם.

ועוד שלשה דברים נתחדשו בתוצאה זו:

א) הסונטרס איקר מפוי שנדפס בראשונה בלבוב מכתב יד שהיה ביד הגאון ר' יצחק שמשון הורוויץ מייזליש ז"ל אבד"ק זאלקוא כמ"ש בהסכמתו אבל לא נסדר יפה ועתה נסדר יפה וריוח הוטל בין ענין לענין: ב) חידושים מרבינו המחבר ז"ל שכתבם בגליון הזומש ונדפסו בסו"ס קהלת משה לבנו הה"ק ר' משה א"ב ז"ל: ג) הספר תהלות ישראל על תהלים הנעתס מכת"י רבינו שכתב בגליון ס' תהלים ולאשר החידושים האלה נכתבו בקיצור נמרץ ומבלי מורה מקום ע"כ בכמ"ס הדבריט סתומים לגמרי לזאת נתעורר הרב המ"מ הגאון וכו' מוה"ר חיים ישכר גראס הי"ו מפ"ק מונקאטש לעשות צינים לתורה ונ"ך ומאחז"ל המובאים בהם גם פקח עינא להגיה היטב והמה נדפסו בפנים הספר מוסגרים והוסיף קצת הערו' או בשולי הדף וכה עשה גם בקונ' יקר מפז ובטח יברכהו טובים בעד טרחתו ויש שכר לפעולתו וזכות רבינו הנחבר ז"ל יגן עליו ועכ"י אמן: גם יזכר לטוב הגאון מוה"ר נפתלי צבי ווייס הי"ו מפ"ק שצ"י ג"כ קצת מ"מ בחה"י.

בהוצאת הרבני הנגיד

ר' אלטיר ברוך ווידער נ"י מוכר ספרים ממונקאטש
דור ששי להג"מ יהודא הכהן ז"ל בעל קונטרס הספיקות.

שנת עבודת ישראל

בדפוס המשובח "נקודה" מוקצ'בו. תיליפון 183

Verlag: A. B. Wieder Buchandlung, Mukačevo Juda Halewy-g. 6.

נמצא אינו עובד את רבו אלא עובד א"ע רק יסוד ושורש העבודה מבלי תקוה שום דבר רק מגודל אהבה וחיבה למקום וללמוד תורתו ולעשות מצותיו וזה נקרא עבודת מתנה שהאדם נותן להקב"ה משלו. ואמר המד' אם אדם עובד בדרך זה או הקב"ה מרחיב לו דהיינו שפועל מדה במדה לקבל שפע מעולמות הגבוהים ומתנת חנם וחסד הם הנק' רחובות הנהר ומקבל טובות יותר מהראוי לו שע"י אתערותא דלתתא ועבודתו דרך מתנה התעורר למעלה לפתוח יד המשפיע בחסד חנם ומ"ש ד"א מתן אדם ירוחיב לו אלו וכו' שנאמר והם הביאו אליו עוד נדבדו בבוקר בבוקר שני בקרים כו' הוא ענין דומה לדבריו הראשונים שיש לך אדם שמתפלל ומצפה לבוראו שיתן לו מתנת חנם וחסד הגם שהוא אינו כדאי אמנם הצדיקים הגדולים אינם רוצים בזה לאכול נהמא דכסופא ולהטריח לבוראם רק שהם משתוקקים שהקב"ה יתנהג עמם מדה במדה אם יעבדוהו ישלם להם וכן להיפך ולא כל אדם זוכה לומר בלבו שהקב"ה יתנהג עמו מדה במדה פן לא יזכה אמנם הצדיקים הגדולים שנאמר בהם והם בזרוע באי עדיך ורשאים לבטוח במעשיהם הנוראים וז"ש שישראל הביאו נדבה שני בקרים דהיינו שתוכרה יחדיו שני הנהגות ע"י הן מתנת חנם וחסד מבחי' אריך הנק' בוסר והן מדה במדה הנק' זעיר הנקרא ג"כ בוקר דהיינו שנתרצו בזה וזוה לכן זכו שהרחיב ה' את גבולם דהיינו שאדם כזה בעבודתו ראוי שיפתח לו הטב"ה כחנת חנכה הנקרא יחובות הנהר אע"פ שאינו רוצה בזה. ומ"ש רבי אליעזר ברבי יהושע ע"פ ואמרת אוכלה בשר ע"ש מלמדנו דבר נאה ומתטבל שלא יהיה אדם אפי' צדיק גדול אומר לבוראו איני חפץ במתנת חנם אם לא שידע כי כל בני ביתו והנלוים אליו ראויים להנהגת מדה במדה שאל"כ הגם שלו לבדו הענין ייטב אמנם מי יודע איך שיהיה לבני ביתו וזוה שלמד ר"א בר"י מהפסוק ואמרת אוכלה בשר דהוא קרא יתירא דלפשוטו של מקרא למה לי שיאמר בפיו אוכלה בשר רק כי תאוה נפשו לאכול בשר אלא ודאי שהאדם צריך להיות נמלך בבני ביתו ועדיין צ"ל מאי נ"מ לעבודת בוראנו אלא ודאי כדאמרן כי בשר הם הדינים והנהגת מדה במדה ורמו ראב"י בדבריו הק' שלא יהא אדם לוקח ליטרא בשר עד שיהיה נמלך בבני ביתו ל"כ בשר מורה על הדין והגבול כמ"ש חז"ל בישראל סומקא וזה שמסיים ברמו החילוק שבין ישראל לאחרים כי אחרים נותרין ואוכלין דהיינו שחוטטין ההשפעה הגזולת ממתנת חנם שלא ע"י מעשיהם כי עובו את ה' אבל ישראל אינם רוצים

לקבל מתנות ואוכלין רק מהנשחטין כי שחיטה הוא לשון המשכנו כמו חץ שחוט לשונה וגומר דהיינו שממשיכין ההשפעה דרך העבודה והתורה והמצות והנהגת מדה במדה וכל זה הוא עכשיו אבל לעתיד שיתעלו העולמות וכתוב והיה ה' אחד שהנהגת מדה במדה יעלו למקום מתנת חנם ואז יזכו ע"י מעשיהם הטהורים מדה במדה למתנת חנם וחסד ויהיו אוכלין מאותם שאינם נשחטין כי אז יהיו אחד באחד יגשו וגו' והבן :

שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך וגו'. דהנה כתיב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצות חזאת וגו'. דהנדה מי שעובד את הבורא ב"ה בבחי' עבד ועושה רצונו אינו עושה כ"א מה שנצטוו ומספיק את עצמו ואינו מתאוה שיצטוו עוד משי אדונו כי אינו עובד מאהבה רק מיראה אבל מי שזוכה לעבוד הש"י מאהבה או הוא נכסף ומשתוקק מתי תבא המצוה לידי ואקיימנה ונקראת הבחינה הזאת כי נשמור לעשות מלשון ואביו שמר את הדבר דהיינו ששומר וממתין מר"י אזכה לעבוד הש"י באיזה עובדא והנה לאו כל אדם זוכה להיות במדרגה זאת והבחי' זאת היא מתגרת הש"י למי שמוכחו וז"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות דהיינו שהבחי' הזאת תזויה צדקה לנו מאת הש"י כי זוכה שנשמור לעשות שגזירה אוהביה ונכטסים לעשות המצות והנה מי שעובר הש"י בבחי' עבד אינו זוכה לדבק א"ע באור א"ס ב"ה כ"א ע"י השתלשלות העולמות ומוראו ע"י שרואה מעשי ידיו הנוראים אבל מי שעובד על ידי אהבה כנ"ל הוא זוכה לדבק א"ע בהבורא ית"ש בעצמו בלי שום מסך מבדיל. וזה שאמר ושמעת כנ"ל שתהיה שומר וממתין לעבודתו בבחי' אהבה ואז תזכרה לעשות את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך. אנכי דייקא סי' א"ס ב"ה. ועוד נ"מ שמי שעובד בבחינת אהבה הנ"ל יש בכוחו לחסיד מצדקתו לאחרים. וז"ש למען ייטב לך ולבניך מצינו שהתלמידים נק' בניט וייטבמל' בהטיבות הנרות שיאיר מתורתו לבניו אחריו בניט אתם לז' אלהיכם. בילקוט ראה שחיבת הקב"ה את ישראל יותר ממלאכי השרת כיצד העליוני נקראו מלאכים ונקראו ישראל מלאכים שנאמר ברכו ה' מלאכיו קרא לעליונים קדישין כו' ולישראל קדושים וכו' נטראו עליונים עומדים שנאמר שרפים עומדים ממעל לו. וישראל נק' עומדים שנאמר אתם נצבים היום ומי הביב יותר מי שהקב"ה משבח עמידתו שנאמר כן יעמוד זרעכם ושמכם וכתוב זאת קומתך דמתה לתמר נקראו עליונים אלהים כו' וישראל נקרא

את הארץ. וז"ש עשר תעשר דהיינו בבחי' היראוד- הנרמו להתחרט ולהתעורר את כל תבואת זרעך מה שפגם בזרעו כנ"ל היצא מכנו שנה שנה מה שפגם מנעוריו ואמר הכתוב וכי ירבה ממך הדרך דהיינו שלפעמים אדם מתעורר בתשובה אבל נפשו מרדה לו מאד כי ידמה בעיניו שהוא מרוחק מאד מהש"ת וכבד עליו הדבר שישוב לבוראו ית' ע"י סיגופים ושאר ענינים ונס' בפ' כי ירבה ממך הדרך הוא דרך תשובה הנפתח בחודש אלול בסוד הנותן בים דרך כנודע מדברי האר"ל וכמ"ש במ"א מזה ע"כ העצה היעוצה עכ"פ לקבל ע"ע התשובה וכל' להיות נכסף ומשתוקק מתי יזכה לשוב כראוי וז"ש ונתת בכסף לשון תאוה כמו נכסוף נכספת שיהי' לך עכ"פ חשק לתשובה וצרת הכסף בידך עד אשר תזכה להבהירות והלכת אל המקום אשר יבחר ד':

בהפטרה

כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי וגו'. כי קבלנו מאדמו"ר זצ"ל כי כ"לי נוטריקון כה"ן לויי ישראל כי אומה ישראל אינה כירתת ברית לא למי שעושה אותה כלי דהיינו שבראה בשלימות בבחי' כהנים ולוים וישראלים הרומזים על שלשה מדות אהבה ויראה והתפארות וכלול בהם התולדות הנ"צונות והר"י והתדבקות וכו'. הם ממלכיים את ד' לכן אפשר לומר פ"י הפסוק הרומז ומבשר לנו כי לעתיד נהיה קדושים וטהורים ולא יעלה על לבנו מחשבות און ופסול ומדה רעה מו' מחשבות שברא זלע"ז וז"ש כל כליי יוצר עליך לא יצלה דהיינו כלל הרומז על שלשה מדות הצליונות וכולל שלשה התחתו' לא יצלה עליך לפתותך מעבודת ד' וממילא וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי היינו מדת מ' שהוא ברית שבע הכלולה משבעים לשונות וזה וכל לשון דהיינו מדת מ' שנבראת בחיצוניות עולמות תרשיעי וכל זה יהיה לעתיד וכל מה שיהיה לעתיד כבר זכו הצדיקים הצת בעוה"ז כמ"ש בס' תנא דבי אליהו ע"ש דהיינו שהצדיקים ע"י עבודתם את הש"י מוככים ומתקדשים עד שאפי' עכשיו לא ישלט בהם היצה"ר עם מדותיו וזה שמסיים הפסוק זאת נחלת עבדי ה' כי אין מצליח במלחמות היצה"ר וזולת מי שנקרא עבד ה' דהיינו שעובד ה' שלא ע"מ לקבל פרס ושום ענין בעבודתו כי מי שעובד ע"מ לקבל איזה שכר הן מעניני עוה"ז הן עוה"ב נס' האדם עובד את עצמו אבל מי שעובד ה' מחמת שהוא ד' אלהים בוראו ויוצרו ועושו ומחמת אהבתו ויראתו הוא הנס' עבד ד' עליו לא יצלה היצר הרע

לא כן ישראל ריב מבלי חירות אלא ע"כ צריך המשמיע לקבל מבחי' שלמעלה ממנו שפעו ואח"כ משפיע לבהי' שלמטה ממנו וכן בנ"ד כיון שדרך זה משפיע למלכות ומאיר בו ממילא שהוא מקבל שפעו ממקום היותר גבוה והם הי"ג מכילין והבן ושם במד' הנ"ל איתא בפ' מקוטרת מור ולבונה מכל אבקרז רוכל מה המור אינו מודיע ריחו הטוב אלא באש אף אברהם שירד לכבשן האש- מה לבונה זו נתנה ע"ג המזבח אף יצחק קרב ע"ג המזבח מכל אבקת רוכל מה אבקת רוכל אינו חסר ממנו דבר אף ישראל עמדו מהם כהנים לויים מלכים נביאים וכו' והנה המד' הגם' שסמך עצמו על הפ' הנ"ל בנים אתם כונתו על סוף פסוק כך בחר ה' להיות לו לעם סגולה כי סגולה הוא ש"י ישראל נעשה הקב"ה בחי' בחור כארזים ומשתעשע בהם כמו האב שנוטל התינוק בין שתי ידיו כן צורות סגול' שתי נקודות הם בבחי' שני ידיו והשלישית הוא כאשר ישא האומן את היונק ובטעמים וגנינות נקרא סגולתא והוא תענוג יותר כשאב מתענג עם בנו ומגביהו ומנטלו ומנשאו על ראשו ומתענג בו וזה שכתוב ישראל לסגולתו ומרמו חלרת נקידון לבחי' שלשרת אבות חסד נכלל בגבורה וגבורה בחסד לכן אברהם שהוא החסד נצרך באש היא הגבורה ויצחק סוד הגבורה מראהו כלבונה נכלל בחסד מראה לכן עד יעקב שהוא שלימו דאבהן אשר ממנו יצאו כהנים לויים ישראל עם סגולה הגורמים התענוג והשפעות טובות אמן:

76

עשר תעשר את כל תבואת זרעך. הנה אדמו"ר הצדיק מ"א זצ"ל פי' דרך רמו מ"ש חכונ' באחד באלול ר"ה למעשר בהמה. ר"א ור"ש אומרי' בא' בתשרי דאיתא בנחמ"ק דמעשר רומז ליראה כי ייראה כנודע. והנה דעת הת"ק מי שמחנהג כל השנה בדרך חכסילים רק בר"ח אלול הוא מתעורר לתשוב' וליראת הש"י הוא כמו הבהמה שאין לו דעת אדם וז"ש דא' באלול ר"ה למעשר בהמה שאז מי שיש לו דעת בהמה מתעורר ליראה הנרמו במעשר כי מי שהוא בבחינת אדם ירא הש"ת כל השנה כולה ור"א ור"ש אומרים באחד בתשרי פי' שמי שמתעורר עכ"פ בר"ח אלול הוא ג"כ בבחי' אדם אבל מי שממתין עד בא' בתשרי והוא ר"ה יומא דדינא דכולי עלמא ואז רק משיג היראה הוא מעשה בהמה כי עכ"פ צריך לדרוש ל' יום קודם ודפח"ה. וכן נפרש הפ' בענין זה דמהראוי עכ"פ בחודש אלול שיתעורר כל אדם בתשובה בכל יום ולהתחרט על עונותיו אשר עברו על ראשו ולהתמרמר עליהם ובפרט על' טעות קרי שיצאו לבטלה כי פגם בסוד צדיק יסוד עולם והשחי'